

ALBINA CARPAȚILOR

Apare la 15. și ultima sâ-cărei luni, în fascicule de 2 côle. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 6 fl., pe 6 luni 3 fl., pe 3 luni 1 fl. 50 cr.; pentru România: pe an 16 lei, pe 6 luni 8 lei, pe 3 luni 4 lei. — O fasciculă 25 cr. sêu 70 bani. — Abonamentele se fac la editorul W. Krafft în Sibiiu, la colectoranți, la oficiile postale și la tôte librăriile.

Amor și ortografia.

Novelă.

(Continuare.)

IX.

În aceeși și în casa lui Renténu era mișcare mai mare ca de obicei. Bucătăreșa și servitórele începuseră încă de dimineță să pregătescă carnea pentru fripturi, să facă tortele și prăjiturile, să ștergă luciū tacămurile de argint și paharele de cristal.

Renténu singur se coborise în pivniță și destupase butoiul faimos, pe care în gândul său îl rezervase pentru o și mare. El îi puse cepul cu o maestate solenă și lăsă să curgă cele dintăi picături într'o minunată cupă de cristal cu figuri în relief. Apoi rădică cupa de-asupra ochiului, admiră lung licórea limpede și aurită, și o duse cu serioșitate la buzele sale. Sprâncenele sale se încruntară în semn, că operațiunea de față era una dintre cele mai importante. Cupa resturnată deșertă o înghițitură în gâtulejul cunoscător al vechiului băcal. Licórea remase un minut în loc, apoi lunecă cu răpediciune în interiorul lui Renténu. Acesta gustări apropiind limba de cerul gurei, pe când ochii săi luară o expresiune visătoare. Fața bătrânului se ilumină de o bucuriă nespūsă.

— „34¹⁾ ca ăsta nu s'a mai pomenit. Butea acésta a ținut ceea ce promitea; va fi o logodnă măreță.“ Și satisfăcut de visita sa, Renténu urcă scara cu óre-care greutate, închise pivnița cu îngrijire, și cu cupa în mână se duse suriđénd la nevastă-sa.

— „Ei, babo“ — acesta era titlul pe care Renténu îl da soției sale, când era mai bine dispus — „ei, babo, én gustă-mi și tu pe 34 ăsta. Nu va dice lumea, că Renténu își logodeșce fata cu vin ca tótă lumea.“ Și bătrânul își îndreptă talia cu mândriă, aședându-și cravata, care se strîmbase pentru a o sută óră în ziua acésta.

D-na Renténu avu un suris amar, dar luă cupa și gustă din vin cu indiferință.

— „Vinul e bun,“ dice ea suspinând, „măcar de-ar fi tóte așa,“ și clătină din cap.

— „Ce dice? Nu cum-va ești dispūsă a crede, că s'a vėđut pãreche mai potrivită decât Iulia și Aurel?“

— „Nu dice ba, s'ar potrivi. Dar veđi că biéta copilă e tristă și palidă și sklăbită ca și când s'ar scula din bólă. Tare mi-e frică să nu o nenorocim.“

— „Ei, mai cređi și tu de-ale fetelor. Așa sunt ele, când e să se logodescă. Șci că și tu erai așa“ — d-na Renténu oftă — „dar mai târđiū,“ adăogă bătrânul selipind din ochi, „mai târđiū te-ai schimbat. Așa se va schimba și ea, n'aibi nici o témă. Draga mea, fetelor în ziua de ađi le pasă cam puțin pe cine ieū; să fiă un bărbat, mai încolo ce-o vrea dumneđeu. Și veđi, cu tóte astea, trãesc ómenii mulțamiți și fericiți ca tot-déuna.“

— „Se póte să fiă așa, dar Iulia mea nu e ca tóte fetele. Numai atât îți spun, să ne păzescă dumneđeu de vre o nenorocire!“

— „Aida — de, rěspund eū de asta. Dór nu sunt de erī, de alaltă erī, cunosc lumea, soro dragă,“ și Renténu rise cu mulțamire, pentru a aréta că de astădată e mai indulgent, da de obicei și că e fórte convins de viitórea fericiire a ficei sale. Apoi el se duse să vadă, decă covórale sunt bine aședate în salon, îndreptă tóte îndoiturile, visită mobilele, se uită în tóte părțile decă era totul în ordine. Trecu în sala de mâncare, în sala de joc și peste tot ochiul său scrutător șciu să descopere defecte, ér servitorii alergău la ordinele lui pentru a le îndrepta.

Renténu se afla de astă-dată în elementul său și se vedea la ținta dorințelor sale: logodna ficei sale. Din când în când îi trecea prin minte ca o umbră de neliniște

¹⁾ Vin dela 1837, unul din cele mai renumite în Transilvania.

pentru întristarea Iuliei, dar în curând mulțămirea ce o simțea făcea să dispară ori-ce idei neplăcute.

Și cu toate acestea sârmana copilă suferia o miie de morți. Ea se vedea în ziua, în care va fi unită, deși nu pentru tot-deuna, cu un bărbat, pentru care simțea ură de când îl știa piedeca fericirii sale. Până când Parafescu se mărginise a-i face curte, fără a pronunția un cuvânt de iubire, sevă fără a da un semn prea evident al tendințelor sale, Iulia simțea pentru el tot atâta indiferență, ca pentru alți tineri, cu cari-și petrecea. Dar de când Aurel avea pretențiunea de a-i deveni soț, cu toate că fusese destul de prudent pentru a-i spune în față declarații gingașe, de când acest tinăr indiferent se întrepunea între ea și Iancu, Iulia simțea desvoltându-se în sufletul său un simțământ urit, incompatibil cu bunătatea ei de inimă, simțiam ura cuprindându-o cu ghiarele ei hidose. Cum? indiferentul de odată să aibă dreptul peste câte-va ore de a-i spune, că o iubește, de a cere să fiă iubit, ba pôte — și la această ideie sufletul i se revolta — ba pôte... de a o... săruta. Pe când el, pe care-l iubia, Iancu, acel nenorocit, suferă uitat și... m'ore, că-cî așa dicea el, și Iancu nu pôte minți.

Iulia se simțiam atât de turburată la această ideie, încât se credea capabilă de a păși la rezoluțiunile cele mai extreme, pentru a încungiura un pericol atât de amenințator. Și cu toate acestea, ce era să facă? Nu era nici un mijloc pentru a rezista voinței nestrămutate a tatălui ei. Trebuia să bea paharul suferinței până în fund. Oh! de ar fi fost otravă în acel pahar, ce bucuros ar fi înghițit-o; m'ortea i-ar fi fost o mântuire. Dar totuși, ori cât de nefericit ar fi omul, mai remâne o slabă rață de speranță, care-i susține puterile aproape de a se stinge. Dumnezeu a plântat în sufletul nostru acea fl'ore cerescă, pentru ca să nu ne lase a cădea la blăstem. Ea stă ascunsă în sufletul nostru, ca modesta fl'ore a primăverei; până când suntem fericiți nu o băgăm în seamă, trecem cu capul sus pe lângă d'ensa; dar când nenorocirea ne apasă cu greutatea ei de plumb, omul sumeș se îndoește, capul se pl'că și atunci când cea mai ușoră manifestațiune de simpatia ne mângăe, atunci parfumul îmbetător al gingașei floricele ne rechiamă la viață, la putere, la luptă.

Astfel în sufletul nenorocitei Iulia speranța domnia încă. „Logodna nu mă l'gă,” își dicea ea, „se pôte încă strica, ce s'a făcut. Răbdare, va veni un moment favorabil, totul este a-l ști folosii.” Și cu toate aceste ademeniri ale speranței, durerea continua a-i sfășia sufletul, că-cî durerea era încă prea puternică. De când se sculase din patul fără somn, ea nu luase nici un nutremânt. Lăsându-se cu totul pradă unei aspre dureri, ea se preambila palidă și distrasă, aci în camera ei, aci în coridor, aci în grădină. În grădină îi reveniau înse amintirile aceluia, care fusese surd la chiamarea ei. Și preambilându-se prin aleele înverzite, prin boschetele parfumate, sârmana fată își plângea norocul pierdut. Cine o vedea cu ochii lacrimați, cu fața palidă și obosită, credea că jeleşce m'ortea unei persoane iubite, ér nu că se gătește de logodnă.

Înzadar se încerca mamă-sa a o consola din când în când, a-i insufla curagii și speranță în viitor, Iulia remânea indiferentă la cuvintele ei, indiferentă la tot ce se petrecea în giurul ei. La am'ei refușă de a mânca sub pretext că nu se află bine, ceea-ce sup'era încât-va pe Rent'enu cu totă indulgența lui din această și memorabilă.

Părinții ei se află încă la masă, singuri am'endouï — Aurel nu venise pe aci din delicat'etă pentru a le lăsa timpul liber de a se găti — când cusătoreșă aduse o minunată rochiă de atlas rosa, croită după cea din urmă moda. Această haină se potrivea de minune cu col'orea închisă a părului Iuliei și de sigur nu se putea o toaletă mai încântătoare pentru o logodnă. Mai în același timp un servitor veni dela Aurel cu un splendid buchet, sosit chiar cu poșta de astăzi din grădinile Vienei și un scrin cu giuvaere destul de prețioșe.

Tin'urul avocat cun'osea prea bine inima fetelor, pentru a nu aștepta un rezultat îmbucurător dela acel dar. Înse atențiunea lui delicată, care pe o altă fată ar fi transpus-o în estaz, lăsă pe Iulia cu totul indiferentă. Am dis-o mai de multe ori, Iulia nu era ca alte fete.

Chiar dom'na Rent'enu, care se credea în drept de a-și cun'osece bine copila, căp'eta-se ore care speranță dela darul lui Aurel. Ea veni în camera ficei sale cu o față s'urid'endă, cu ochi strălucitori, și ar'etându-i atâtea lucruri frum'ose îi d'ise cu iubire:

— „Veți cum te are de dragă. Lasă, fi veți iubi odată; e greū la început, veți tu, dar se învață omul cu încetul; bărbații sunt toți asemenea, nu merită nici unul mai mare atențiune decât altul.”

Dar Iulia nu răspunse nimic, respinse cu blândetă buchetul plin de miroșuri, ce i se întindea, nu învrednici scrinul nici cu o privire și se apropiă de fer'estră, pe care se uită cu un ochiū distras.

— „Ar fi vremea să te îmbraci, dragă Iulio,” d'ise d-na Rent'enu cu întristare, ved'endu-și speranța amăgită. „Cercă-ți haina, trebuie să-ți stea de minune, peste vre o două ore trebuie să sosescă invitații, nu e frumos să nu te găsească gata.”

— „Bine, mamă, să mă n'brac,” d'ise tin'era fată și se lăsă în mâna cusătoreșei.

De s'ar fi uitat în oglindă, Iulia singură ar fi trebuit să remănă uimită de frumșetea ei. Ochii ei mari, m'ariți încă printr'un cercen albăstriu, urmă a suferințelor morale, străluciau de un foc plin de lang'ore, aveau într'ênșii ceva atât de p'etrunșător, atât de îmbătător, încât trebuia să producă un efect magic asupra ori-cărui om. Fața ei palidă avea o alb'etă băt'etore la ochi și care măria roș'ela vișinie a buzelor sale. Nările nășului fine și mobile se înflău câte-odată de un suspin dureros și dedeau întregei figuri espresiunea unei pasiuni arșetore. Sinul, pe care haina decoltată în dreptunghiū îl lăsa în parte descoperit, era alb ca néua, fraged și neted ca și catif'euă, plin de promisiunile unor fericiri divine; ér brațul gol până la cot, împodobit cu un singur brățar de aur, avea rotunșimea, pe care sculptorii o dau Vinerei. Și toate aceste perfecțiuni, care promiteau raiul pământesc, erau să fiă prada nenorocirii. Cerul nu este drept, că-cî numai amorul, amorul tinăr și fierbinte pôte aprețui după merit ceea-ce natura a înzestrat cu perfecțiunile sale.

Când era gata cu totul, Iulia d'ise:

— „V' rog, lăsați-m' singură!”

Era atâtea rugare intimă și umilită în cuvintele aceste, încât chiar mamă-sa i se sup'use fără a murmura.

— „Singurătatea o va consola pôte,” își d'ise ea și ieși în urma celorlalte femeï, după ce-și sărută cu iubire fica adorată.

Renténu încă fu de părere, că ar fi bine să o lase a se întrema puçin, înainte de a apărea înaintea ochilor scrutătorii ai rudeniilor și amicilor.

În sfârșit începu să însereze; salónele lui Renténu erau iluminate a giorno și invitații începeau să sosescă. În cele mai multe casuri logodnele se fac în familie, de față sunt numai membri cei mai de aproape ai ei. Dar atât Parafescu, cât și Renténu erau persoane prea importante pentru a rămănea pe lângă atâta. Ei invitaseră numărósele rudeni de amândouă părțile, care erau mulțamite nu numai de a petrece o sérá plăcută, dar și de a se convinge decă era adevărat ceea ce se vorbea prin oraș despre antipatia Iuliei pentru Aurel. În orașele de provincie curiozitatea, ne fiind atrasă prin alte minuni și noutăți, caută a-și găsi nutremént în scandal. Și la multe din aceste rudeni, invidiose cum sunt ele mai tot-deuna, le-ar fi părut bine să se producă vre un mic scandal în casa avutului și sumețului Renténu.

Ele se aflaseră dar de timpuriu în salónele bătrânului capitalist și fură tare uimite de a nu vedea nici pe Aurel nici pe Iulia.

— „Încă nu sunt gata,” dicea d-na Renténu cu un suris, care cerca să ascundă neliniștea internă. „Iulia a fost puçin cam indispusă și a întârziat cu gățela, ér Aurel s'a dus să aducă cu trăsura pe părintele protopop, care va serba logodna.”

Iulia indispusă? .. Atâta era de ajuns pentru dragile de mătuși, verișóre, nepóte etc. pentru a construi un întreg edificiu de probabilități. Era ceva în joc, că-cî nu se mai veduse ca mireșa să fiă indispusă în ziua logodnei. Și-apoi mirele să amble prin oraș, în loc de a fi lângă alésa inimei sale. Ceva trebuia să se întempe. Era în casa lui Renténu o atmosferă încărcată de scandal, ca un nour de electricitate; tunetul trebuia să izbucnescă mai curénd ori mai târziu. Precum am mai dis, multe rudeni bine-voitóre își frecau mânilor cu satisfacțiune. „Renténu își va mai pleca nasul,” își diceau ele.

Acesta însă nu visa nimic; era vesel ca nici-odată, găsia pentru fiă-care un cuvânt amabil, un suris grațios. Cravata lui, mulțamită unui bold, cu care i-o întepenise de guler d-na Elena, era ireproșabilă. Cămașa nouă de nouță avea un minunat guler drept, ér la piept nasturii de diamant nu mai permiteau neregularitățile obicinuite. Lanțul de aur strălucia ca nici-odată pe fundul negru al vestei, ér gherocul nou nu presenta la aripile sale îndoitura fatală.

Cu un cuvânt Renténu era ca scos din cutiă, întinerit cel puçin cu dece ani. Se părea că e logodna lui, ér nu a ficei sale. Acéstă ținută a bătrânului capitalist cam descuragea pe rudeniile lacome de scandal; ele nu puteau împrenna atâta voiă bună cu o nereușită. Curiozitatea lor deveni însă cu atât mai mare, și ele așteptau óra a' opta, ficsată pentru logodnă, precum privitorii așteptă la teatru rădicarea cortinei, când e să se jóce o piesă favorită. Ce este societatea alta, decât o scenă, pe care se jóca în fiă-care și comedii și drame!

Până la acéstă óra invitații își petreceau în vorbă, istorisindu-și noutățile zilei, criticând purtarea cutăruia și cutăruia, unele dómne mai casnice discutând netrebnicia servitórelor în zilele nóstre.

— „Da,” dicea o mătușă bună de gură cătră o ne-

poțică atentă, „în ziua de astăzi nu mai poți avea nici o încredere în servitorii, s'au stricat toți afara din margini. Închipuesce-ți, draga mea, că ađi mi-au lăsat gănilor fără mâncare și fără apă. Să capete „țignă,” nu alt-ceva. Apoi să mai ții ceva la casă? Ba nu, ba nu, ar trebui să rămână omul „ca degetul,” ca să n'aibă de ce mai îngriji.” Nepoțica aproba cu semne din cap. „Ași înțelege, decă cine-va i-ar lăsa să flămândescă, le-ar da prea mult de lucru”

— „Ca Horóesca,” intrerupse nepoțica surfidénd.

— „Da, dragă, ca Horóesca,” dise mătușica. „Ai dreptate, ce femeia mai e și-aceea. Las că ea ți-i pune la ajun. De, așa încă să nu fiă omul. Dar, ce să dici, ei așa au fost, draga mea, de némul lor, sgărçiti, sgărçiti, de-și luau dela gură pentru a băga în ladă. Afurisit ném: D'apoi nu veđi, dragă, cum amblă, par că-i o cerșitóre, nu nevastă de avocat, și nespălată, nepieptenată, vrea să cruțe și apa și pieptenele”

— „Ca și bărbatu-séu” adăogă nepoțica, folosind un mic moment de repaus.

— „Da, draga mea, ca și bărbatu-séu. Și-a „găsit sacul petecul.” Unde să-i veđi pe ei la o petrecere, séu contribuind pentru un scop național, séu făcénd vre o mică excursiune peste vară. Nimic, draga mea, trăsesc ca cucii; nimeni nu-i póte suferi. De — să nu fiă omul nici ca Bisăcenii, risipitorii, dar chiar așa „schmutzig¹⁾”, încă e afară din cale.”

— „Apropo de Bisăcenii, auđit-ai ceva, mătușică, despre ceea ce se vorbește, că-și mărită fata.”

— „Noa, când s'o mărita și Săftița, atunci atunci nu știu ce să mai dici. Ce drag de copilă. Halal de bărbatul ei”

Conversațiunea interesantă fu intreruptă prin uruitura unei trăsuri, care intra în curte.

— „Ah!” dise mătușica, „vine d-nul protopop. Dar Iulia unde-i? Încă n'o ved. Ce sfinții, tare se mai lasă a fi așteptată.”

Pe scară se auđi sunet de voci și părintele protopop, un bătrân venerabil cu barbă albă, intră în casă însoțit de Aurel strălucitor de plăcere și de succes. Și avea de ce. Tóte-i reușiseră de minune; se vedea scăpat de un rival periculos, scăpat pentru tot-deuna, că-cî la óra acésta Iancu trebuia să fiă mort și Iancu era om de onóre. Se vedea în posesiunea unei ființe încântátóre, în fruntea unei averi considerabile. Atâta nu visase el nici în mómentele cele mai frumoșe ale vieței sale.

Societatea întrégă se sculă la intrarea acestor persoane importante. Simpaticul bătrân făcu complimente amicale în tóte direcțiunile, se duse de strinse mâna d-nei Renténu, care o sărută pe a sa cu pietate.

— „Să fiă într'un cés bun,” dise el.

— „Să te auđă d-deu, părinte,” răspunse biéta mamă.

Renténu încântat încă se apropiă de protopop și-i strinse mâna cu căldură. Aurel se uită în tóte părțile salei, că-cî clopotnițele tuturor turnurilor băteau opt óre. Nevédénd pe Iulia, el se apropiă de d-na Renténu.

— „Unde este Iulia, mamă dragă?” dise el.

— „Ai dreptate, e timpul să vină, mă duc să o chiam,” și ea ieși.

¹⁾ Germán. pentru avar.

Deși societatea nu audise aceste cuvinte, ea gici înțelesul lor. Ca un fior de plăcere, un murmur de curiozitate trecu prin șirurile ei. În sfârșit spectaculul era să începă. Cu totă silința ce și-o dau invitații, nerăbdarea se trăda prin privirile atîntate spre ușă. Ce față va face Iulia, cum se va părea, ce concluziuni va putea omul trage din purtarea ei? éta întrebările importante ce se agita. Aurel își stăpâna emoțiunea cu mare necaz. Până când fusese departe de ținta dorințelor sale nizuia din toate puterile să o ajungă. Acum, când cele mai dulci speranțe și le vedea realizate, îl cuprinsese un fel de slăbiciune morală. Se speria singur de fericirea sa și se întreba cu neliniște, de-î va reuși să câștige inima Iuliei precum îi câștigase mâna. Palida sa față trăda aceste preocupări serioase, ér ochiul său, care se îndrepta necurmat cătră ușa, pe unde avea să între Iulia, nu era mai puțin nerăbdător decât al óspeților.

Numai Renténu era tot vesel și ținea de vorbă pe d-nul protopop, care necunoscînd nici una din împregiurările dramei, ce se desvolta dinaintea ochilor săi, remănea rece și liniștit.

În sfârșit ușa se deschise érá-și și în salon intră d-na Renténu singură. Fața ei seména cu a unui mort, ochii ei erau fișii, privirea retăcită, și mai mult condusă de instinct decât de puterile sale, ea se apropiă de Renténu. Societatea era înmărmurită, Aurel în tortură. Renténu însuși, surprins de tăcerea generală, vedu pe nevastă-sa apropiindu-se asemenea unui spectru. El îi ieși înainte; améndouî soții se află în mijlocul salei, obiectul privirilor generale.

— „Iulia nu-î nicăiri,” dîse încet și cu voce tremurândă d-na Renténu.

— „Ce spuî?” întrebă capitalistul înholbând ochii.

— „Nu e în odaea ei, nu e în casă, nici în grădină, a dispărut fără urmă, nimeni nu șciă ce s'a făcut.”

Renténu duse mâna la gât asemenea unui om aprópe a se îneca și era să cadă la pămént, decă în același moment doctorul Salitrénu, arétându-se ca prin farmec în mijlocul salei, nu l'ar fi prins în brațele sale.

— „Să mă scusași, că turbur societatea,” dîse el cu liniște, „dar ca medic de casă am dreptul să o fac.” — În timpul acesta el dede lui Renténu să respire un flacon; bétrănul își veni îndată în fire — „voiam să vă anunțu, că d-șóra Iulia se află atât de indispusă, încat astăđi nu póte apărea în societate. De alt-cum,” adăogă el adresându-se cu un surfs cătră Aurel, „logodna póte fi considerată ca isprăvită și societatea póte trece peste ea, ca peste un act sévêrșit.”

D-na Renténu avu o privire de recunoșcință, ér Renténu strînsese mâna doctorului, care scăpase casa de scandal.

Invitații amăgiți își înghițiră necazul și se deciséră a-și resbuna asupra mîncărilor și béuturilor.

D-na Renténu, cu un eroism, de care n'ar fi cređut-o cine-va capabilă, își domină durerea și făcu onorurile salonului său. Pe când societatea se ducea în sala de mîncare, condusă de stăpâna casei, Aurel se apropiă de d-nul Renténu.

— „Cel puțin, tată,” dîse el, „fi-mi va permis să ved cum se află Iulia?”

— „Cu părere de rău trebuie să nu dau eú acéstă permisiune,” dîse Salitrénu surdînd, „până mâne d-șóra nu este vizibilă pentru nimeni, afară de tatăl ei.”

Aurel cu inima strobită și cu sângele în fierbere urmă 'celorlalți în sala de mîncare. Ceî douî bărbați remaseră singuri.

— „Vino, domnule Renténu,” dîse doctorul, „de vom pierde un minut, veî plânge amar.”

Fără a dice un cuvént, Renténu urmă doctorului cu supunerea unui copil.

(Va urma.)

Amorul și fetița.

Copilița rumeióra

Vede 'n câmpul plin de flori.

O nălucă balăióra

Împletind corónă 'n đori.

„Vin, copilă rușinie

„Ține-o flóre dela min,

„Și cu ea și bucurie

„Dela mine și suspin.

Copilița e sfíosa

Tinde mâna tremurând

Și íea rosa cea frumósă

Și-o priveșce surdînd.

Dar să veđi atuncî minune

Ea ca rosa a 'nroșit;

Florícica 'n sín o pune,

În sín róse-aú înflorit.

„Ah, cu rosa, copilă,

„Ce Amoru-ți dărui

„P'al téu sín, p'a ta gurită

„Rosele s'or vesteji.“

I. B. O. n. o.

Fragmente din Veda¹⁾.

Traducere din limba germăná, de Ion Corneliú Tacit.

I.

Dumneđeu este Etern și Unul. Dumneđeu este creatorul tuturor celor ce sunt. El se aseména unui glob perfect, ce n'are început nici sfêrșit. Cu provedința sa divină domneșce și guvernă după legi predestinate și ne-strămutate asupra făpturii întregi. Nu cerceta nici asupra ființei lui, nici de ce natură este esistența celui Etern, nici

asupra legilor, după cari guvernă. Acestea sunt lucruri deșerte și nu rămân nepedepsite. Multămeșce-te, că privești în fiă-care đi și în fiă-care nópte, în toate lucrările: înțelepciunea, puterea și bunătatea lui. Acésta va fi mântuirea ta.

Cel Etern și Unul fiind cuprins în contemplațiunea esistenței sale proprii, după plinirea timpului decise să dea

¹⁾ Religiunea bramană se cultiva înainte cu 5000 de ani și se cultivă și astăđi de mare parte a Indiénilor — fragmentul acesta este dintr'una din cele mai vechi cărți sînte bramanice.

ființei sale mărire și natură, care să fiă capabilă a lua parte și a gusta din fericirea sa și a servi măririi sale. Ființe nu erau, dar cel Etern voi, și ele să făcură. El le formă în parte din natura sa proprie, capabile de perfecțiune, dar le dădu tot-deodată și facultăți de imperfecțiune și le lăsă voia liberă, să alégă independente între amândouă.

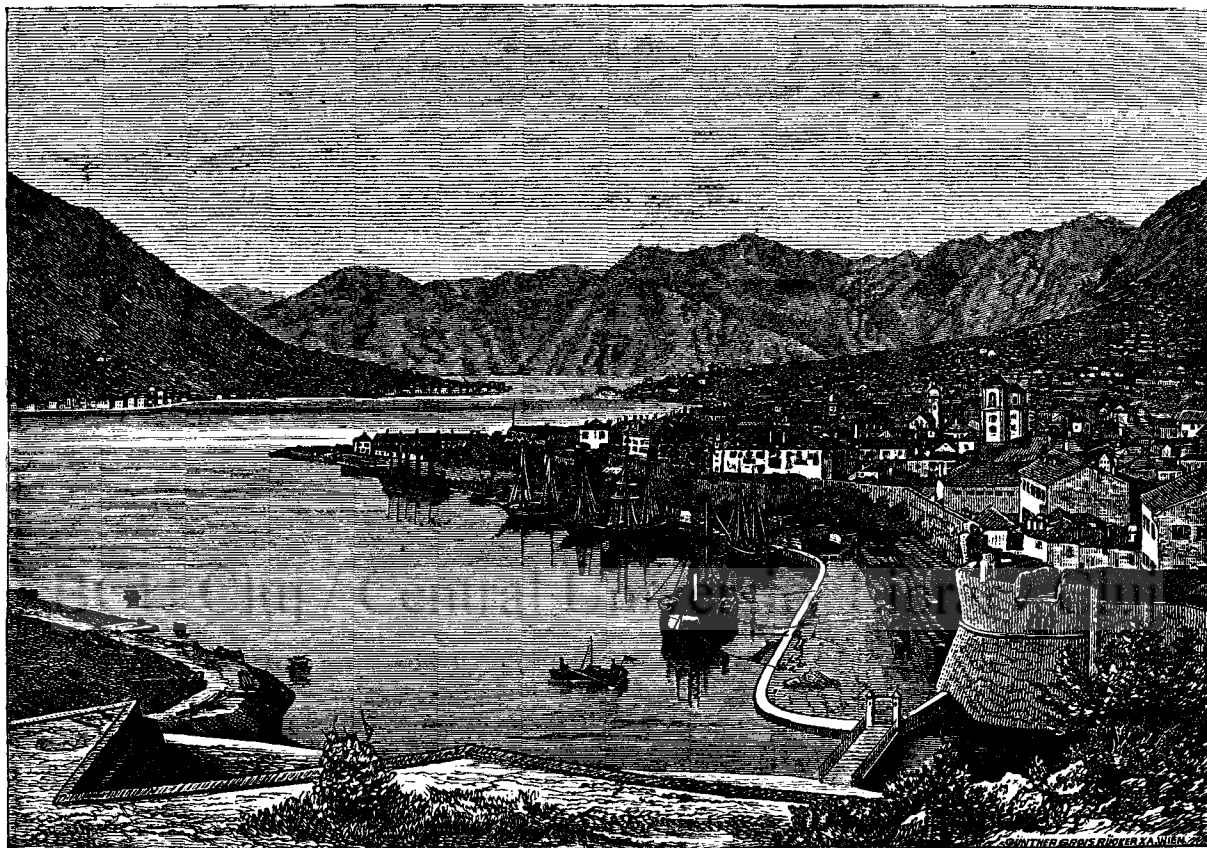
II.

Cel Etern creă mai întâiu pe Brama, Vișnu și Șiva¹⁾, apoi pe Moiasur și ceta spiritelor. Rangul cel mai înalt îl dădu lui Brama, Vișnu și Șiva. Pe Brama îl făcu capul cetelor ângerești și lui îi supuse spiritele; tot-deodată îl denumi locuitorul său în cer și-i dădu ajutor pe Vișnu și pe Șiva.

Cel Etern împărți spiritele în deosebite cete și ordini și peste fiă-care aședă câte un cap. Ele se închinau giur

puterile perfecțiunii, ce le primiseră din mila celui Etern, Ei își esprimeră puterile imperfecțiunii și făcură rău în fața celui Etern. Ei denegară ascultarea și se sustrasera de sub comanda locuitorului și colegilor acestuia, Vișnu și Șiva, și-și dăseră întru sine: Noi voim să domnim! Fără temere de atot-puternicia și de mânia creatorului, răspândiră aceste cugete rele între cetele cerești, le înșelară și o parte mare dintr'ensele le înduplecară să-și calce datoria. Și era împărechere înaintea tronului celui Etern. Spiritele cerești remase credincioase se implură de durere și supărare și acum pentru întâia oară fu plângere în cer.

A tot știința, prevederea și influința celui Etern se întinde asupra tuturor lucrurilor, nu însă și asupra ființelor pe care le-a creat libere. Decă plin de supărare și mânia privia revolta lui Moiasur, Rabun, a altor capi cerești și a spiritelor. Dar chiar în mânia plin de îndurare

Gattaro. (Pag. 126.)

împregiurul tronului celui Etern după ordini și ranguri, și în cer era armonia. Moiasur, capul celei dintâi cete de ângeri, conducea corul ceresc cântând cântece de laudă și de adorațiune înaintea creatorului. Cânta supunere lui Brama, primului creaț, și cel Etern se bucura de noua sa creațiune.

De bucuria și armonia era începând tronul celui Etern dela creațiunea cetelor ângerești. Acesta ținu un șir nemărginit de ani și ar fi ținut până la capătul timpurilor (până la coda vécului), de nu s'ar fi implut de invidiă și jaluși Moiasur și alți capi ai cetelor cerești. Între aceștia era Rabun cel mai întâiu cu rangul după Moiasur.

Uitându-și, că creațiunea lor a fost un dar sacru și că pentru acesta li se împuseseră și datorințe, lăpădară

însărcină pe Brama, Vișnu și Șiva, să le arate crima, să-și convingă și să-și înduplece a se întorče la datorile lor. Ei închipuiți se făliau cu independința lor și stăruiară întru nesupunere.

III.

Cel Etern dădu după aceea ordin lui Șiva, ca înarmat cu atotputința sa, să purcedă asupra lor, să-și alunge din cerul cel mai de sus și să-și arunce în adâncul întunerecului (Ondera) condamnați la plângeră neîncetate pentru un șir nemărginit de ani.

Spiritele neascultătoare cădute în disgrăția creatorului oftară în adâncul întunerecului o eternitate întregă. În timpul acesta Brama, Vișnu și Șiva, precum și celelalte spirite remase credincioase, nu încetară nici un moment de a ruga pe cel Etern să-și ierte și să-și restabiléscă în rangurile lor. Cel Etern se muiă în fine prin rugăciunile lor. Și cu tôte că nu putea prevedea, ce efect va avea îndu-

¹⁾ Aceștia forméză trinitatea Indiană (Trimurti). Brama, Creatorul, Vișnu Țiitorul și Șiva Destructorul tuturor lucrurilor.

rarea sa asupra purtării viitoare a criminelor, în speranță, că ei se vor căi, își exprimă voința sa în modul următor: „Se vor libera din adâncul întunerecului și se vor pune în stare de probă, dar va rămânea întru puterea lor de a-și câștiga ei înșiși mântuirea și fericirea.“ Cel Etern făcu după aceea cunoscute intențiunile sale cele milostive, dădu puterea supremă și guvernul luminii (Mahasurgo) lui Brama, se retrase întru sine și 5000 de ani nu se mai arătă cetelelor cerești.

După ce trecu acest timp se descoperi de nou, ocupă tronul luminii și se arătă de nou întru mărirea sa. Și cetele cerești cele credincioase s'erbară reparațiunea lui cu cântece de bucurie. Se făcu tăcere și cel Etern duse: „Drept locuință pentru spiritele neascultătoare se va face Universul celor 15 Regiuni ca să se lămurască și să se curățescă.“ Și se făcu.

Cel Etern duse: „Vișnu, înarmat cu puterea mea pogoră în Universul, ce l'am creat acum, eliberază spiritele neascultătoare din Odera și le traspune în cel mai de jos Bobun (regiune din cele 15).“ Vișnu se înfățișă înaintea tronului și duse: „Eternule, am făcut, după cum mi-ai ordonat“ și toate cetele cerești rămase credincioase stău uimite, privău minunea și admiraū splendorea noului Univers.

Cel Etern duse de nou lui Vișnu: „Pentru fiă-care spirit cădut voiū face corp, ca să-î fiă temniță și locuință, în care după mărirea crimei să fiă supus tot insul unor rele (suferințe) naturale. Mergi, poruncește-le, să se pregătescă și ele te vor asculta.“ Vișnu se înfățișă de nou înaintea tronului, se plecă și duse: „Eternule, poruncile Tale sunt împlinite.“ Și cetele cerești cele credincioase pline de uimire se minunaū de minunea, ce auđiau, și cântaū lauda și mila celui Etern.

IV.

Se făcu tăcere și cel Etern grăi erăși cătră Vișnu: „Corpurile, ce voiū să pregătesc pentru spiritele neascultătoare, conform materiei din care le voiū face, vor fi schimbăcioase, peritoare, supuse morții și se vor putea renoui. Spiritele cădute vor trece prin aceste corpuri muritoare și pe rând vor împlini 89 schimbări seū migrațiuni. În proporțiuni acurate, după mărirea crimei, vor trage consecințele răului natural și moral. De aceleși consecințe vor fi urmate și acțiunile lor în aceste corpuri schimbăcioase, deși le voiū da puteri mărginite. Acesta va fi stadiul pedepsei și al lămuririi. Când vor împlini spiritele neascultătoare 89 migrațiuni și le vor trece, prin grația mea nemărginită vor locui un nou corp, pe care tu, Vișnu, îl vei numi Goi adică vacă. Și când va înceta de a mai vețui corpul muritor al vacii având morțe naturală, spiritele cădute obținând din parte-mi o grația și mai mare vor însufleți corp de Murd adică de om. În acest corp le voiū mări facultățile minții ca și când i-ași fi creat de nou liberi. Acesta va fi stadiul cel mai înalt, ce îl dau ca să-î probez și să dea probe.

Vaca va fi sfântă înaintea spiritelor cădute. Ea le va da nutremēt nou și plăcut și le va ușura o parte din lucrul, ce-l voiū impune. Ei nu vor mânca din vacă, nici din carnea vre unui corp muritor, ce-l voiū pregăti pentru

locuința lor fiă tărator pe pământ (Murto), fiă notător în apă (Ihoale) seū sburător în aer (Oustman). Nutremētul lor va consta în lapte de vacă și în fructele pământului.

Corpurile muritoare, în care voiū închide spiritele cădute, sunt lucrul mânilor mele, de aceea nimenea să nu le distrugă, ci să le lase, să móră morțe naturală. Ori care din spiritele muritoare cu intențiune va distruge în mod violent corpuri locuite de frații seī, sufletul renitent al aceluia tu, Șiva, să-l arunci întru întunerecul cel mai din afară (în Odera). Aci, ori pe ce tréptă a fost, când a comis crima, să petrecă cât-va timp și apoi de nou să ia de-arēndul cele 89 de migrațiuni. Ori-care din spiritele cădute va cuteza să se elibereze cu forța de corpul seū muritor, în care l'am închis eū, pe unul ca acela să-l arunci tu, Șiva, în adâncul întunerecului. Un atare spirit nu va mai avea parte la beneficiul celor 15 regiuni ale lămuririi, ale probei și ale curățirii.

Corpurile muritoare, ce le-am destinat spiritelor cădute drept pedepsă, le voiū distinge în genuri și speții, le voiū da diferite forme, diferite calități și facultăți. Ele se vor amesteca și se vor propaga fiă-care în speția sa conform instinctului natural, ce-l voiū sădi într'ensele. Din această amestecătură naturală se vor naște un șir de corpuri, fiă-care după genul și speția sa, pentru-ca migrațiunile spiritelor cădute să urmeze din tréptă în tréptă și să nu înceteze nici-odată.

V.

De se va împreuna însē unul dintr'ensele cu vr'un corp de altă speție, pe un astfel de corp criminal să-l arunci, o Șiva, în adâncul întunerecului și ori pe ce tréptă a fost, când a comis această crimă, să fiă osândit, ca să trecă de nou cele 89 de migrațiuni. Decă vre unul din spiritele cădute, contra instinctului natural ce l'am sădit în corpul ce-l locuește, se va împreuna într'un astfel de mod nenatural, încât să împiedece propagarea genului și speției sale, pe unul ca acela să-l arunci, o Șiva, pentru eternitate în adâncul întunerecului și nici-odată să nu mai aibă parte de beneficiul celor 15 regiuni ale lămuririi, ale probei și ale curățirii.

Cu toate acestea spiritelor cădute și necunoscute le dau facultatea, ca să-și aline și să-și îndulcescă durerile și pedepșile în legături sociale comunicând unele cu altele în mod amical. Și decă ele își vor arēta iubire și frăgețime (tendreță) și-și vor face servicii împrumutate și unul pe altul se vor ajuta și se vor încuraja, ca să se căescă pentru crima neascultăreii, le voiū întări în propusul lor și înaintea mea vor afla milă și îndurare. Decă se vor urmări unele pe altele, pe cele persecutate le voiū mângăia, ér cele ce persecută nu vor veni nici-odată în regiunea a noua, care este prima regiune a curățirii.

Decă spfritele căindu-se și făcând fapte bune, vor întrebuința bine îndurarea mea în a 89-a migrațiune adică în corpul omului, le vei primi, O Vișnu, în sîmul teū și le vei trece în a două regiune a pedepsei și a lămuririi și vei urma tot astfel, până ce vor percurge pe rând cele 8 regiuni ale pedepsei, ale lămuririi și ale punerii la probă. Atunci pedepșile lor va înceta și tu le vei trece în a noua, care este prima regiune a curățirii.

Decă însē spiritele renitente nici într'a 89-a migra-

țiune, adică în corpul omului, nu vor întrebuița mila mea conform puterilor, cu care le voi înzestra, tu scumpul meu Vișnu, după un timp, ce ți-l voi destina, să-i muți de acolo de nou în regiunea cea mai de jos a pedepsei și a lămuririi, ca să fac cu ei a doua probă. În modul acesta să sufere și să pătimască ca prin căință și stăruință, să facă fapte bune și trecând a 89-a migrațiune, adică prin corpul omului, să ajungă în a noua regiune, care este cea dintâi din cele 7 regiuni ale curățirii. Că-cî am hotărît și hotărîrea mea neschimbată este că spiritele renitente nu se vor întorce în cerul prea înalt, nici nu vor vedea fața mea, până ce nu vor trece cele 8 regiuni ale pedepsei și cele 7 regiuni ale curățirii!!

Cetele cereșci remase credincioase, cum au auzit cele, ce le disese și le decisese cel Etern asupra spiritelor renitente, cântară lauda, puterea și mărirea lui.

Cum se făcu liniște disese cel Etern adresându-se către cetele cereșci:

„Pentru că am milă față de spiritele renitente pun un termen hotărît, care îl voi împărți în patru perioade mari (Joga). În prima de 100,000 ani va fi timpul de punere la probă în a 89-a emigrațiune până în corpul omului. Pentru a doua perioadă, care va fi în corpul omului, voi reduce timpul la 10,000 ani. În perioada a treia vor fi 1000 ani și în a patra numai 100.

VI.

Și cetele cereșci chiuind și săltând de bucuria măriașă ca laudă îndurarea și îndelunga răbdare a celui Etern.

Cântarea încetă și cel Etern disese: „Un termen am pus pentru durata Universului și un termen am conceput de milă pentru ca să pun la probă spiritele cădute!“

În ziua, în care se vor plini cele patru perioade (Joga), de se va afla vr'unul dintr'ensele stăruind în fară-de-legi și nu va fi parcurs a opta regiune a pedepsei și nu va fi stăruit la probă, nici nu va fi trecut într'a noua, care este prima regiune a curățirii; pe unul ca acela tu, Șiva, înarmat cu puterea mea, să-l arunci în adâncul întunerecului, ca să fiă acolo pentru vecii vecilor. După aceea vei nimici cele 8 regiuni ale pedepsei, ale lămuririi și ale punerii la probă și ele nu vor mai fi. Ți tu, Vișnu, să mai păstrezi cele 7 regiuni ale curățirii ca spiritele, ce vor întrebuița bine grația și îndurarea mea, să se curețe prin

tine de păcatele lor. Și în ziua, în care se vor plini toate acestea, în ziua în care spiritele vor câștiga pozițiunea, ce au pierdut-o și vor avea voie să viă înaintea feții mele, tu, Șiva, vei nimici cele 7 regiuni ale curățirii și ele nu vor mai fi.

Și cetele ângerilor credincioși tremurau de puterea și de cuvintele celui Etern.

Cel Etern continuă: „Nu-mi întorc mila mea nici dela Moisasur, Rabun nici dela ceilalți capi ai spiritelor renitente. Dar fiind-că ei au încetat, după putere le voi înmulți puterile de a face rău. Ei vor avea voie de a curiera cele 8 regiuni ale lămuririi și ale punerii la probă; și spiritele cădute vor fi espuse tot acelor încercări, care le-au împins pentru întâia oară la revoltă.“

VII.

Puterile mărite ce le voi da capilor renitente vor fi pentru ei isvorul unor păcate și mai mari și ca consecință vor avea o pedepsă și mai mare. Și rezistența spiritelor seduse în contra încercărilor lor va fi pentru mine proba cea mai mare, că ele sunt îngrijate și se căiesc cu sinceritate. Cel Etern tăcu. Și cetele credincioase cântară cântece de laudă și de adorațiune amestecate cu durere și plânsete asupra sorții fraților căduți. Ele ținură sfat între dîsele și cu o singură voce prin gura lui Vișnu îndreptară rugăciuni către cel Etern, ca să le dea voie să se pogore la ocaziuni în cele 8 regiuni ale pedepsei și a lămuririi, ca acolo să iea chip de om și fiind prezente să apere cu sfatul și cu exemplul pe spiritele nenorocite în contra încercărilor celor noue ce le vor veni din partea lui Moisasur și a capilor renitenți. Cel Etern le încuviință rugăciunea și cetele cereșci cele credincioase săltând cântau cântece de bucurie și de mulțumită. —

Cum se făcu tăcere disese cel Etern din nou. „Tu, Brama, investit cu splendoră mării mele și înarmat cu puterea mea pogorâ-te în regiunea cea mai de jos a pedepsei și a lămuririi și vestește spiritele neascultătoare cuvintele, ce le-am dis eu și judecata, ce am pronunțat asupra lor și veți cum se îmbracă în corpurile, ce li le-am pregătit eu. Și Brama se înfățișă înaintea tronului și disese: „Eternule, am făcut, cum mi-ai poruncit; spiritele cădute saltă de bucurie, pentru-că te-ai îndurat. Mărturisesc dreptatea hotărîrilor Tale, arată îngrijire și căință și ai intrat în corpurile muritoare, care le-ai pregătit lor!“

Mătrăguna și dragostea la Români.

Mătrăguna (lat. Atropa Belladonna, germân. die gemeine Tollkirsche) jôcă la Românce un rol însemnat în farmecile de dragoste.

Fata, care voește să fiă îndrăgită de feciori și să se mărite mai de grabă, se îmbracă într'o țî de sec, precum: într'o Lună, Mercuri seú Vineri, în hainele cele mai noue și mai curate ce le are, iea o față de masă curată, o jumătate seú și o oca de holercă, un păhărel și o pâne. Cu toate obiectele acestea se duce de diminetă până nu răsare sórele la Mătrăgună, pe care o încungiuă de noue ori una după alta dicînd:

Mătrăgună, pómă bună!
Mărită-mé 'n asta lună,
De nu 'n asta 'n ceealaltă,
Să mé șciú că-s măritată¹⁾.

O altă variantă a acestor versuri este următórea:

Mătrăgună, dómna bună!
Mărită-mé 'n asta lună,
De nu 'n asta 'n ceealaltă,
Că-i destul de când sunt fată²⁾.

Apoi fata așterne fața de masă lângă trupina. Mă-

¹⁾ Dictat de S. P. Roșca din Poeni.

²⁾ Dictat de Mărióra Bărbuța din Crasna.

trăguneii, pune sticla cu holercă și pânea pe dēnsa, imple pāhărelul cu rachiū și cinstind la plantă ȳice :

Mătrăgună,	Norocul când s'a 'mpărțit
Pōmă bună!	Eram cu plugul în câmp
Eū te cinstesc cu cinstē	Putințel mi s'a venit,
Cu dragoste și cu pâne	Eū Mătrăgun'am sorocit!
Să vie norocul la mine...	

După aceste cuvinte bea holerca din pāhar, și implēndu-l din nou stropēșce cu dēnsul Mătrăguna.

Tot așa împrāșcie și o fălie de pâne.

Apoi iea pânea remasă în fața de masă, pune sticla cu holercă pe cap, ȳră pāharul plin ținēndu-l în mână se întorȳe spre casă tot cāntānd și chiuind cuvintele, pe care le-a pronunțiat când a încungiurat Mătrăguna.

Acestea le repetēzā Mercuri și Vineri, însă tot-dēuna se 'ntorȳe pe alt drum decāt s'a dus, și-și dā silințā să n'o 'ntēlnēscā nimeni pe cale, cā-cī în cazul acesta tot farmecul e înzadar.

Vinerea, după ce face tot ce s'a arētat mai sus, rumpe Matrăguna sorocitā, o pune în fața de masă și o duce acasă. Aci o pune sub cāpētāiū și o ține până ce inserēzā, când face baiā dintr'ēnsa și se scaldā.

Sāmbētā de diminetā duce Mătrăguna întrebuintātā ȳrāși înapoi și-o lasā acolo de unde a săpat-o.

E de 'nsemnat, cā de astā-datā, când se 'ntorȳe spre casā, nu numai cā nu merge pe calea pe unde s'a dus, dar nici nu se uitā înapoi.

După acestea, crede fata, cā partea ei, ursitul ei, în scurt timp are s'o iea de nevastā¹⁾.

Alt mijloc, prin care se 'ntrebuintēzā Mătrăguna la farmece de iubire e următorul :

Fata, care voeșce să-și facā pe dragoste, iea puçinā fāinā de grāū (lat. Triticum vulgare. Vill., germ. gemeiner Weizen), o amestecā cu zahar și cu miere și, frāmētāndu-le pe tustrele la un loc, face dintr'ēnsele o pānișōrā micā, un fel de turtițā și puindu-o ca să se cōcā la pept, între țite, ȳice :

Cum se țin țitele la olaltā,
Așa să se ție de mine și ursitul meū;
Care mi-e dat dela Dumneșeu!

După ce se cōce pānișōrā, o iea dimpreună c'o bu-cățicā de sare, și c'o jumētate de oca de holercă și 'ntr'o Joi sēū Sāmbētā de diminetā până nu resare sōrele, sēū și mai de nōpte, se duce cu dōuē sēū trei alte fete sēū neveste, unde șciā cā se aflā vre un corciū de Mătrăgunā.

Sōțele sale trebuie să fiā din amicele ei cele mai bune, cu cari nu s'a certat nici-odatā, nici nu se va certa sēū se va pismui vre odatā.

Ajungēnd la destinațione pun pānișōrā, sarea și sticla cu holercă (rachiū) lângā rădecina Mătrăguneii, și încungiurā planta tustrele de trei ori tot jucānd și chiuind :

Mătrăgunā,	La 'ntrebat
Dōmnā bună!	Și la jucat,
Eū te sorocesc cu pâne și cu sare,	Să fiū jucatā
Tu să-mi dai cinstē și dragoste	Și 'ntrebatā,
Și noroc	[mare, Cāutată
Ca să joc,	Și sārutată,
Și 'n norod când mē voiū duce	Ca mine să nu mai fiā altā fatā!
Toți feciorii să m'apuce	

După acestea, fata iea sticla cu rachiū și 'nchinā cu

¹⁾ Dictat de S. P. Roșca.

dēnsa la altā fatā, numindu-o fiā-care datā cu numele feciorului pe care și-a pus ea ochiul. Apoi, după ce 'nchinā și bea fiā-care cāte-o gurā bună de rachiū, încep a se pișca și a se drāgosti, a se veseli, a cānta și-a chiui.

Când însă fata, care-și face pe dragoste, pișcā pe vre una din amicele sale, acesteia nu-i este iertat să ȳicā : „șeđi“ sēū „dā-mi pace“ sēū „du-te 'n colo,“ cā-cī, în cazul acesta, farmecul n'are nici un efect.

Când se cinstesc una pe alta, fetele stropesc și Mătrăguna cu cāte puçin rachiū. Apoi sapā planta și o iēū cu dēnsele, lāsānd în locu-i pânea și sarea. Sticla cu holercă încā o duc cu sine și pe când se 'ntorc acasă tot cinstesc, jōcā și chiue pe lângā versurile arētate mai sus o mulțime de hore sēū chiuituri, îndatinate mai ales la nunți.

De cum-va le surprinde cine-va când încungiurā Mătrăguna sēū numai le pāndeșce și, după depārtarea lor, iea pânea și sarea din urma Mătrăguneii săpate, atunci se ȳice cā fetele cu farmecul ori nebunesc, ori în cazul cel mai bun n'au nici un folos din ostenēla lor.

Multe fete, surprinse la săparea Mătrăguneii, după cum afirmā cele mai multe Romānce șciūtōre, aū nebunit și numai după un timp fōrte îndelungat și-aū venit ȳrā-și în fire.

Pāstrarea secretului este darā de cea mai mare însemnātate la sorocirea și săparea acestei plānte.

Fācēnd astfel, fata crede cā are să fiā îndrāgitā de toți și feciorul, pe care și-a pus ea ochiul, trebuie s'o iea de nevastā¹⁾.

Multe fete, ba, după cum mi s'a spus și după cum am vēđut și eū singur în vr'o cāte-va locuri, chiar și unele neveste aduc cāte un corciū de Mătrăgunā și-l resādesc în grādinā, ca la cas de trebuintā să le fiā la'nde-mānā.

În cazul acesta se sapā Mătrăguna în ȳiua de Ispas (Înălțarea Domnului) de diminetā până a nu rēsāri sōrele și tot în acestā diminetā se resādeșce în fața casei despre mēđā-đi și mai ales în dreptul ferestrelor, menindu-se pentru norocul unui om anumit, care are a locui în aceeși casā, sēū pentru care s'a săpat din pădure și s'a adus.

De casa, la care se aflā buruēna acēsta, se ȳice cā tot-dēuna se ține norocul, deci e bine să fiā la tōte¹⁾.

Cum cā multe fete o sēmēnā prin grādinile lor cu scop ca să fiā iubite și mai alese decāt altele, ba cum cā unele o pāstrēzā în ôle chiar și peste ȳrnā se pōte vē-dea și din urmātōrele versuri :

Mătrăgunā de sub pat	Fire-ai fōe blāstēmātā
Tōtā ȳrnā te-am udāt	Sā nu 'nverșeșci nici-odatā,
Și tu nu m'ai mārītāt.	Cā nu m'ai fācut nevastā! ²⁾

Cum se sorocēșce și se sapā Mătrăguna, când își face vre o fatā pe dragoste, tot așa trebuie să se sorocēscā, și când are să fiā resāditā în grādinā. ȳr aci trebuie ținutā în cea mai mare curățenie; la din contrā, îndatā se usucā și pere³⁾.

Afārā de acest rol de cāpetenie, Mătrăguna serveșce Romāncelor și ca medicament în contra frigurilor, a durerilor de măsele și a sugelului.

În cazul acesta încā se sorocēșce cu pâne, sare și rachiū, și se aduce acasă cu curățenie, ca și pentru farmece.

¹⁾ Cred. Rōm. din Cāndreni com. de d-nul P. Ursul.

²⁾ Petru Mureșan. Doine si hore pop. din Solnocul inferior în Transilvania publ. în „Familia“ anul IX. Peșta 1873, pag. 255.

³⁾ Dictat de Z. Tuniac.

Cei ce au friguri, după ce-o sapă seú o rup, se lágă cu dēnsa la cap, și astfel de multe ori se vindecă; atāta e rēu că acest medicament cam inebuneșce pe cei ce-l întrebunțeză, dar nu după mult timp acēstă neplăcere dispāre¹⁾.

Dēcă cine-va are durere de măsele și prin ur-

¹⁾ Dictat de S. P. Roșca. — Romāncele din Bānat încă întrebunțeză Mātrāguna ca medicament în contra frigurilor. Dar cum o sorocesc și-o sapă acestea și cum o întrebunțeză, să se védă mai pe lārg „De însemnātatea botanicei romāne“ de S. Manguica. op. cit. pag. 539, 540 și 541.

mare se imflă fōrte tare la fālci, să iea o frunđă de Mātrāgună, să o ungă cu unsōre de gāscă și să o lipescă la imflătură, atunci — cui îi este de lēc, — îndatā se vindecă.

Mātrāguna e tot atāt de bună și la alte imflături, precum la sugel²⁾.

În fine, se đice că acēstă plantă e bună de nutre-mēt pentru vite și măi ales pentru vaci mulgētōre; din cauza ei vrājitōrele nu le pot strica și lua laptele³⁾.

S. Fl. Marian

¹⁾ Dictat de Z. Tuniac. — ²⁾ Com. de d-nul P. Ursul.

Scurtă privire istorică asupra arhitecturii.

De Iosif Popescu.

(Continuare.)

V.

Religiunea creștină nu aduse cu sine numai transformarea serviciului divin, ea influență în grad fōrte mare asupra artei. Chiar în timpurile cele dintāi, când creștinismul sfios se ascundea în catacombe, pentru a scāpa de persecuțiunii, vėdurā lumina đilei obiecte de artā măi mici.

Influența creștinismului nu se întinse asupra arhitecturii civile. Edificiile servind pentru locuință își păstrară și de aci înainte forma lor cea vechiă; numai arhitectura monumentală căpētă o nouă direcțiune de activitate în temple. Forma templelor pāgāne nu măi era potrivită pentru religiunea creștină, al căreia serviciu pretindea, ca credincioșii să se adune înlāuntru. Trebuirā dar săli spațioase pentru a cuprinde totā acea lume plină de zel religios și astfel se nāscu basilica. Aceste case de rugăciune aveau o formă rectangulară și constau dintr'un portic, o aulă — sala propriu đisă — și un sanctuar. În dosul sanctuarului, într'o nișă, se afla jețul episcopului, și de amēndouē părțile, în semicerc, jețurile bētrānilor comune. Sub sanctuar era tot-dēuna mormēntul unui martir. În aulă ședeau de o parte bărbații de alta femeile, ér înainte porticului o curte (atrium) cu fāntānă în mijloc era un element neapērat pentru fiā-care basilică.

Tōte construcțiunile și ornamentele sēmēnā încă cu cele romane, dar colōna și-a reluat rolul primitiv. Ea nu măi serveșce ca simplu ornament înainte arcurilor, ci are o funcțiune statică, zace sub arc și-l susține. Între capitulul ei și între arc se află seú un cub seú o placă simplă. Se nțelege că acēstă schimbare a adus cu sine altele multe, pe care cadrul nostru mărginit nu ne permite să le atingem. Cu tōte acestea chiar dispozițiunile generale ale bisericeii încep a se deschilini în diferite ținuturi. Astfel basilicele Orientului se deosebesc de ale Italiei.

Curēnd însē detaiurile arhitecturii romane începurā a se acomoda nōuelor dispozițiuni. Cea dintāi transformare se esecută erā-și asupra colōnei, punctul principal, apoi venirā celelalte părți ale edificiilor, care cu tōte acestea păstrară unele reminiscențe din arhitectura romană. Între anii 500 și 1000 d. Chr. apāru o nouă clasă de edificii, adică clopotnițele care se construirā seú isolate seú împreunate cu bisericile. Dispozițiunea bisericilor încă se schimbă cu încetul. Deși forma principală a basiliceii fu conservată, totuși aprōpe de sanctuar se făcu o nefă transversală, pentru a mări spațiul; acēstă nefă tāind în curmeziș pe cea longitudinală, biserică primi formă de cruce,

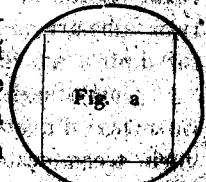
care se pronunță tot măi tare în decursul timpurilor. De aci încolo dezvoltarea arhitecturii iea două direcțiuni determinate și esențial deschilinite, direcțiunea din Ostul și cea din Vestul Europei.

VI.

Când se transportā reședința împēraților romani la Bisanz (Constantinopol), se făcu o transformare completă în artă ca și în politică. Religiunea încă avu să sufere o desbinare, consecință neapărată a despărțirii statului roman în imperiul de Ost și imperiul de Vest.

Tot-deodatā Orientul, cu obiceiurile sale, cu credințele sale, influență asupra arhitecturii, care purta încă reminiscențe romane. Purcedēnd dela obiceiul oriental de a zidi altarul basiliceii pe un mormēnt de martir, totā construcțiunea se concentrază asupra acestei părți, care de aci încolo dominā restul edificiului.

Îndemānarea Romanilor în construirea bolții se transportā însē și la Bisanz și se dezvoltā până la o perfecțiune uimitōre. Caracteristica bolții lor este de a acoperi un spațiu pătrat. O urmare naturală a acestei dispozițiuni a fost, că părțile bolții hemisferice (cupolă), care treceau peste pătrat, furā tăiate afară, după cum arată fig. a, și astfel se nāscu bolta numită în pendentif. În tōte construcțiunile stilului bizantin se vede acēstă dispozițiune. În giural cupolei centrale se gruparā în curēnd alte patru cupole măi mici. Astfel întregul luā formă de cruce, așa numită cruce bizantină cu ramuri egale. De multe ori intervalul dintre pătratele acoperite de fiā-care cupolă furā implute și întregul edificiu capētă o formă esteriōră pătrată.

După cum se vede, colōna nu măi este dātātōre de ton; dispozițiunea generală și cupola caracterisēzā stilul bizantin, care pētrunde adānc spre Ost în Persia și America, ba își întinde influența până în Vestul Europei, în Italia de sus.

Elementul decorativ în arhitectura bizantină este mosaicul de marmură seú de sticlă, care tinde a masca lipsa de sculptură. În tōte se arată însē óre-care neatērnare de arhitectura romană, neatērnare tot atāt de pronunțată în întregul dispozițiunei ca și în amēnunțe.

Ca modeluri ale acestei arhitecturii vom cita biserica Sofiei din Constantinopol, biserica Theotocos tot acolo, San Vitale în Ravenna, San Lorenzo în Milan, biserica Pițunda în Armenia, San Marc în Venetia.

De sigur însă, dintre toate, Sânta Sofia este exemplarul cel mai prețios, care, deși trecând în puterea Musulmanilor s'a transformat tare pe din afară, totuși presintă în interior toate frumsețile stilului bizantin. Acastă biserică, zidită dela 527—563 sub împăratul Constantin, merită să ne oprim un moment asupra ei.

„Forma de astăzi a Sofiei, dice Francisc de Pulski¹⁾, se reduce la timpurile lui Iustinian; că-că basilica lui Constantin arse cu totul sub acest împărat și cădu în ruine cu ocaziunea unei revolte grozave. Anthemios din Tralles și Isidoros din Milet erau arhitecții, în al căror geniu încolți mărețul plan al Sofiei, și cari erau și în stare să îndeplinescă într'o epocă bastardă un capo-d'operă de model pentru posteritate în Ost și Vest. Cupola, această formațiune romană, predomină întregul și până atunci nimeni nu zidise alta mai îndrăsnită. Înălțimea ei e de 69 metri, diametrul de 35, și deore-ce constructorii voiau să-i dea aparința unei ușurinți prea mari, ei așezară cupola pe patru arcuri mari și de-asupra acestora sparseră în boltă 44 ferestri în stil romanic, astfel încât lumina se revarsă în formă de cunună în tot interiorul bisericii. În Ost și Vest însă cupola trece în câte o jumătate de cupolă, care încă se razimă prin două cupole mai mici pe perețele lateral. Prin toate acestea întregul câștigă o ușurință atât de mare, încât toți strigarăm în primul moment: „Acăsta e mai măreț decât San Pietro!“

„Firește Turcul a delăturat de aci, tot ce într'alt loc abate interesul privitorului dela referințele edificării; aci nu e nici un altar, nici o statuă, nici iconă, nici tablou; nici un fel de ornament nu turbură impresiunea ideii arhitectonice fundamentale, că-că lustrele spânzurate, ouăle de struț și ciucurii, care se pot vedea în orî ce moscheă turcăscă, nici nu se observă în primul moment. Încă vestibulul (esonartex) este măreț, lung de 60 metri, lat de 30, strălucind în partea de sus în mosaic aurit. Acesta servește ca introducere în biserică, în care poște omul intra pe nouă porți. La porța mijlocie sunt încă vechile uși de bronz, numai cele două brațe ale crucii au fost rupte, pe când inscripțiunea „Κύριε Βασιλεῖ“, care nu era contrară ideilor musulmane, a ramas neschimbată. Când intrarăm, terenul local — 76 de metri în lungime, 71 în lățime — făcu asupra noastră o impresiune măreț, deși prețiosul mosaic de pe pereți, o adevărată comoră

¹⁾ „Konstantinopels alte Kunstdenkmale, publicat în „Heimat,“ 1877, pag. 72.

strălucitoare, este acoperit cu vărueală grăasă; numai sub cupolă, în cele patru arcuri, au rămas în mosaic patru gigantici serafimi înaripați, dar fața lor este înlocuită cu stele grosiere de tinciū. Nefele laterale și chorul sunt separate de colosala nefă mijlocie prin colone prețioase de marmoră colorată; dar unele dintre acestea au și început a crepa, de aceea edificiul întreg a fost vizitat și restaurat chiar în timpurile noastre prin arhitectul italian Tossati. Acesta rase atunci spoela de pe mosaice și desemnă acest ornament, înainte de a coperi din nou locul acela, pentru care scop se întrebuiță de astădată pânză văruiță, ér nu tinciū. Arhitectul germân Salzenberg publică cea mai mare parte din aceste desemnuri. Numai de când a apărut această carte, cunoșcem cu desăvârșire amănuntele celui mai însemnat monument al lui Iustinian.

„Pietatea și speranța Grecilor legă multe legende de această biserică. Ei istorisesc s. e., că la intrarea lui Mohamed II. în cetate, fideli se refugiaseră aci și asistau desperați la liturgiă; totuși înainte de a o fi isprăvit, Sultanul intră călare și strigă scoțând spada: „Este numai un Dumneșu și Mohamed profetul său,“ pe când resboinicii săi începură a ucide în toate părțile. În momentul acesta perețele s'a deschis și a înghițit pe preot cu Sântasântelor; îndată ce însă ereștinii vor recăștiga Bizanțul, preotul va ieși din perete și-și va săvârși liturgia întreruptă. Atăta este sigur, că Mohamed, care intră în capitală numai a treia zi după cucerire, simți impresiunea maestății nemărginite a Sofiei și voi să zidescă un sanctuar analog pentru religiunea sa; dar între Turcii săi nu se află nici un arhitect, care ar fi putut să ia această operă asupra sa. În sfârșit se găsi un Grec bizantin, Christodulos, care în locul bisericii apostolilor și a Heroonului imperial construi din ruinele acestora și după modelul Sofiei, Moschea-Mehemedie, care însă nu se rădică peste mediocritate.

„Totuși Soliman, care purtă titlul de „Pomposul,“ voi să concureze în mod mai vrednic cu biserică lui Iustinian, și arhitectul său turc, Sinan, cercă să se întrecă pe sine însuși în secolul XVI și zidi o cupolă de același diametru ca a Sofiei, ba mai înaltă cu cincî metri, cupola dela Suleimanie.“

Stilul bizantin, care a adus dar o mulțime de motive nouă fără a ajunge să le completeze, fu transplantat de Carol cel mare în Germania vestică, unde a găsit aplicare în domul romanic dela Aix-la-Chapelle.

(Va urma.)

Când nu-ți e permis a fuma.

Liber după O. Blumenthal.

Amicul meu Alecu era abia de trei luni căsătorit și ar fi fost fără îndoială cel mai fericit în lumea conjugală — că-că el avea cea mai vială, mai amabilă și mai dragălaşă soție, pe care ne-o putem închipui — decă nu trebuia să ofteze sub canonul unei nemilostive opriri:

Lui nu-i era permis — a fuma.

Ca mire s'a lăsat să fiă sedus a promiște acăsta. Ce concesiune am refusa noi înainte de cununie! O, femeile sunt foarte înțelepte, când pretind totul în primul act al amorului, deore-ce pot fi convinse, că mai târziu nu li se va acorda atăta. Și Clotilda cunoșcea această sentință însemnată a unui mare cunoșcător de ómenii, și așa într'o

sără, când se preambă cu Alecu în grădina părintelui ei, începu ea foarte încet, foarte intim, foarte languros:

— „Spune-mi Alecule! Mi-ai împlini tu o rugare foarte, foarte cordială?“

— „O rugare? — Orî și care!“ răspunse Alecu cu o grabă nesocotită.

— „Deci — lasă-te pentru tot-déuna de fumat!“

Alecu tot se speria puțin, când ieși ea pe față cu pretensiunea acăsta.

— „De fumat?“ îngână el.

— „Da — cum îți spun.“

— „Și pentru tot-déuna?“

— „Veđi bine.“
 — „Dar pentru ce? spune-mi pentru ce?“
 — „Să-ți spun curat — dar să nu te superi — auđi?
 să nu te superi...“

— „De sigur nu —“.
 — „Așadar mărturisind sincer, nu din alt motiv, decât că eu nu-l pot suferi. Acastă pretensiune îți va părea curiosă, caprițioasă și neamabilă — dar decă am antipatie, ce să fac?“

Nu cred, să fi adus o femeie motive mai solide pentru o pretensiune. Clotilda însă a pășit în luptă cu dovediri importante.

— „Göthe asemenea nu putea suferi tutunul. Napoleon I l'a condamnat, cel puțin pe cel de fumat. Și nu de mult a protestat cum se cade în contra lui, dómna Hedwig Dohm!“

— „Dómna Hedwig Dohm!“ replică Alecu suridénd, „atunci firește!...“

— „O bate-ți joc numai! Dar ea are dreptate în ceea ce spune. Tutunul, ne învață ea, se ține de familia umbrelor de noapte¹⁾ și nici-odată nu și-a trădat această origine întunecată.“

— „Hu! ce grozăvie!“

— „Femeile de astăzi, ăce ea mai departe, se pot asemăna cu martirele creștine, cu acea deosebire, că acelea se ardeau, pe când acestea se afumă.“

— „Sérmanșele de voi!“

— „Pe scurt, ea m'a convins pe deplin și a întărit aversiunea mea în contra fumului de țigară. — Veđi, Alecule, ce delicioasă séră de vară. Din sute de tufșuri se înalță mirosul cel mai îmbătător, te-ai putea scălda în parfum... dar îl simți tu?“

— „O, de sigur!“

— „Ei bine, eu de loc, pentru-că miros numai urciosul fum al țigărei tale.“

Alecu o aruncă speriat, ér scinteile ei se rostogoliră pe nisip. De fum urcios a vorbit Clotilda! Și era, deșu, o incomparabilă Cuba — adevărată „plantă divină și 'ncântătoare.“

— „Și-apoi, Alecule,“ — continuă ea plecând ochii cu rușine — „când îți dai o sărutare și ne lipim buze de buze, chiar atunci mă smulge din ceruri mirosul de țigară, care s'a prins în blonda ta barbă. Alecule, nu trebuie să afurisesc acea plantă?“

Oh, acesta a fost un argument!... Și fiind-că sub adăpostul unui jasmín cu frunđă désă, ea se atárnase de grumazul lui și la elocința cuvintelor adause și elocința sărutărilor, Alecu a gătat-o cu rezistența. Era o séră atât de fărmeacătoare, pare că te invita la un dialog amoros, atât de pėtrunsă de lumina stelelor, de licuritul florilor, făcută anume pentru visuri îndepărtate... Alecu se simți capabil de o rezoluțiune sublimă — și în fața cerului stelat și a lunii, ce-și răspándea scinteile sale argintii, pronunță cuvéntul decisiv.

— „Ei bine, Clotildo! Mă voi lăsa pentru tot-déuna de fumat.“

— „Tu bunule! iubitule! unicule!“ răspunse mirésa cu acea frăgeđime, care — trebuie sa fim drepti! — nu le lipsește femeilor nici după ce li s'a împlinit voința.

La început Alecu n'a considerat promisiunea sa atât de tragic.

— „Ce-mi pasă de Hecuba?“ întrebă Hamlet.

— „Ce-mi pasă de Cuba?“ întrebă Alecu. „Ce-mi pasă de Cuba, de întregă Havanna, când este vorba, să împlinesc dorința Clotildei?“

Însă curénd începură a se ivi neplăcerile, care sunt neapărate, când voim a smulge din noi un obicei adânc înrădăcinat. De multe ori s'a prins, bágând după mână în buzunarul, în care se afla minunatul său, etui de țigări — atunci o retrăgea melancolice, oftând:

— „Ah așa e! — Nu-mi e permis!“

Într'aceea nu eră să lase vieța de holtei fără a și lua cel puțin remas-bun dela îndatinările ei. Opt zile înainte de cununie în casa părintescă a Clotildei erau multe de cusut și de făcut. Când intra Alecu în chiliă, trebuia să caute idolul său după désa perdea a unui noar de mull și curénd observă, că visitele sale în zilele acestea erau incomode. Clotilda nici n'a voit să ascundă acesta. Fiind-că însă el gicia și dorințele ei neesprimate cu atâta prevenire simți și ea o mișcare umasă.

— „Alecule,“ declară ea, „ai dreptate. Este într'a-devăr mai bine, să nu ne mai vedem până în ziua cununiei. Tu nu-ți poți închipui, cât avem de croit și de lucrat. Dar voiesc să-ți spun ceva: fiind-că în săptămána acéstă nu prevéd nici un pericol, că-mi vei aduce în casă urciosul fum de tutun — așa-dar afumă-te încă odată bine! Pentru aceste opt zile te desleg de promisiunea ta. Poți slobodi din parte-mi fum gros ca un horn de fabrică — până în ziua cununiei n'am nimic în contra!“

Alecu simți bine, că aci e vorba de cina cea din urmă a vieței sale de holtei, și pentru aceea se pregăti a face cea mai estinsă întrebuintare de permisiunea Clotildei. În zilele acestea n'a ieșit nici-odată, fără a fi prevédut bine toate cutiile sale cu țigări de tot sorul, mai încvartirând unele de rezervă în buzunarul de sus al vestei sale.

— „Acum ești tot plin de țigări, ca și un portecigares!“ glumiaú amicii săi.

— „Fumez remas-bun!“ resplica el cu o serioșitate stoică, și pentru a-i încredința, slobodia vre-o două fumuri gróse ca dintr'o locomotivă. El și fumă de toate în zilele acestea! Țigarete, țigări, ba chiar — ceea ce nu făcuse nici-odată — și o pipă turcescă. Voia să studieze înc'odată nicotínul în toate nuansetele sale. Cu așa patimă, cu așa strădăniță și neobosire, încă nu cultivase nici-odată țigările afurșite de Clotilda — oh, erau cele din urmă „trășuri“ ale unui holteiu, că-cí, în ziua cununiei, deliciul era sfêșit!

În primele săptămáni ale căsătoriei Alecu n'a avut timp să-și aducă aminte de „Paradisul“ pierdut al fumatului. Sorele fericirei sta sus de-asupra capului său. Lumea strălucia în vestmént sərbătoreșc înainte a căntăturilor sale încântate — tot ce vedea, fi părea inundat de lucrarea fărmeacătoare a unui curcubeu. Cum putea Alecu să și aducă aminte acum de buruena tutunului și de plăcerile ei! Însă după primele patru săptămáni încetăm de a trăi numai cu amor și apă rece. Atunci ne venim cu încetul în fire, și din imperiul visurilor azurii recădem pe pământ. Pe lângă totă gingășia, desvoltăm la prânđurile de toate zilele un apetit considerabil — și decă spunem la

¹⁾ O plantă, lat. solanum, germ. Nachtschatten.

masă un cuvânt, acela nu e tot-deuna o revărsare erotică
său o contribuire la florile poetice, ci câte-odată se aude:

— „Salata e prea acră!”

— „Carnea de miel, mititică dragă, ar mai fi putut
fierbe puțin.”

— „Cartofii nu sunt destul de făinoși!”

Da, de cartofi făinoși și de carne tare ne întreținem
la masă abia după patru săptămâni de căsătorie ... nu e
acesta cumplit, iubită cetitoare?

Alecu încă se afla éráși pe pământ, și cu totă de-
fectuositatea cunoștințelor sale botanice, una o șcia bine,
că acest pământ nu produce numai viorele și miosotis, ci
și multe alte plante plăcute, precum și herba nicotiana,
a cărei întrebuintare a descoperit-o Christof Columb pe in-
sula Guanahani. Da, venise éráși timpul unde sêrmanul
Alecu simția la tot pasul lipsa țigărei, și unde chiar des-
mierdările Clotildei nu erau în stare să-î alunge amin-
tirea ei.

Ei esaminară împreună darurile de nuntă. Nu trebuie
să spunem espertului că — se află între ele și câte-va
mese de fumat.

— „Lucruri de prisos,” murmură Alecu și le aruncă
într'un unghiú îndepărtat al salonului.

La dejun Clotilda îi da de regulă sărutarea de di-
minéță.

— „Oh, sărutările Clotildei sunt dulci,” cugeta Alecu.
„dar o țigară de diminéță încă n'ar fi amară.”

Tóte — tóte îi aduceau aminte de plăcerile oprite
și conjurate.

Un amic îi întrebă:

— „Ei, cerul căsătoriei tale de sigur e fără nori?”

Fără nori! ...

De ar fi știut nevinovatul său prietin, ce săgótă a
aruncat asupra lui! Alecu ar fi și fost îndestulit, decă pe
cerul căsătoriei sale s'ar fi arătat un mic nuor, acel no-
rișor albastru și mirositor, care se înalță atât de fărmeacă-
tor dintr'o adevărată Havanna.

Într'o séră, venind dela ocupațiunea sa acasă, află
pe masa din chilia sa o cutiă de țigări. O rađă de bu-
curie trecu peste fața sa.

— „De sigur o surprisă din partea Clotildei!” cu-
getă el ... „Copilă bună! Ea a văđut cât de greú îmi
cade lipsa țigărei și prin acest mod gingaș îmi redă cu-
vântul!”

Cu óre-care nêcaz deschise el cutia, ca cu atât mai
dureros să fiă amăgit. Era cutia, în care își păstra Clo-
tilda ciocanul, cleștele și sfredelul. Ah, acest sfredel îi
sfredeli inima, care era plină de alte speranțe.

Într'o ți, aflându-se în cercul amicilor săi, n'a putut
resista ispitei și a fumat o țigară. Mai mult de odată se
uită spre ușă. Clotilda nici nu șcia, unde se află el, și
totuși se teme, că ea va intra în tot momentul. Pe urmă
mâncă un grăunte de cafea, deóre-ce auđise, că acesta ar
fi un mijloc probat pentru a delătura mirosul tutunului.
Cu fața unui delicvent veni el acasă, dar abia îi dedú
Clotilda sărutarea obicinuită, când și esclamă:

— „Pfu! — tu ai fumat.”

— „Eú — fumat? ...”

— „Nu mai nega, acesta ar însemna că la călcarea
cuvântului adaogi minciuna. Miros bonul de cafea, cu
care ai voit să alungí mirosul țigărei!”

— „Dar am fost silit! ...”

— „Scusă rea!”

— „A fost numai una singură, una mititică.”

— „Cu cele mici începem, și cu cele mari sfêrșim,”
dise ea, și-î întorse spatele supérată.

— „Dar pentru ce pui tu atâta greutate pe un lu-
cru așa de netusemnat?”

— „Pentru ce?” răspunse ea, „ți-o voiú spune. Nu
e țigara fumată, ce mă supără. Este recunoscerea, că tu
nici în aceste bagatele nu poți fi stăpân peste plăcerile
tale. Ce vei face la alte ispite? Acesta este un semn al
caracterului têu, ce-mí deșteptă grijí, și veđi tu, pentru
acesta sunt supérată — numai pentru acesta!”

Așadară Clotilda luă lucrul fôrte patetic! Gelósă încă
era! Lui îi trebui timp, ca să împăce pe mâiuósa.

În ziua următoare venind la améđi acasă, află pe
soția sa gata de plecare.

— „Ei, — voești să ieși?”

— „Trebuie să ieșim améndoú. Astăđi suntem siliți
să prândim în oraș.”

— „Așa?”

— „Da, vatra bucătăriei fumă.”

— „Hahaha!”

— „Tu ríđi?”

— „Rid, pentru-că cel puțin ei nu-î poți opri fumatul!”

La o așa diabolică bucuriă s'a dejosit nobilul carac-
ter al lui Alecu. Clotilda dede din umeri.

Dar în sfêrșit îi era dată să scape de martiriul său
conjugal într'un mod ciudat.

Adâncit în visuri ședea el într'o améđi în chilia sa,
Clotilda era dusă de acasă — când îl cercetă vechiul său
amic Emil, căruia în decursul conversării îi și descoperi
întristarea sa. Ei discutară în lung și în lat asupra fu-
matului și plăcerilor lui și nu auđiră, că într'aceea Clotilda
se întorsese acasă ...

— „Vreú să-ți spun ceva, iubite amice,” declară în
sfêrșit Emil. „Tu trebuie să te scapi de jugul acesta.”

— „Dară cum?”

— „La început în secret. Am descoperit acum o
buruénă esemplară: Flora mea este într'adevăr incom-
parabila.”

— „Flora ta?”

— „Așa se numește țigara.”

— „Ah așa!”

— „Astă séră ți-o trămit aici, și-apoi vei vedea, de
ce plăceri dumnezeesci a-î fost lipsit până acum.”

Aci — fără a observa ei — se deschise ușa dela
chilia laterală, și Clotilda auđi următórea conversațiune.

— „Ești fôrte amabil Emil,” dise Alecu. „Dar n'ar
fi nedrept din partea mea, să înșel pe nevastă-mea cu
această „Flora”?”

— „Ah ce — femeile nu trebuie să șcie tóte.”

— „Dar cum s'o ascund de Clotilda?”

— „Fôrte simplu. Vêd, că ai în grădină un pavilion
fôrte frumos. Acolo îți trămit astă-séră, prin servitorul
meú, pe „Flora” mea — după cină pretectezí o întêlnire
cu un amic de afaceri și-apoi te duci în pavilion, spre a
te preda nepândit plăcerilor dorite. Te asigur, că cine
are la sine o „Floră,” aceleuia timpul nu i se mai pare lung.”

— „Dar cu tóte acestea remâne nedreptatea din
parte-mí!”

— „Ah, cine să fiă atât de conștiințios . . .“

— „Bine, dar acesta să fiă unica înșelăciune, ce-mi va putea reproșa nevastă-mea.“

Clotilda aușise destul. Tremurând se furișă din chilă pe vârful degetelor și se duse în budoarul ei, unde în-

hotărîrea. La mamă-sa află cel mai grabnic creșmânt — o, aceste sócre — pe când tata clătînând din cap ȑise:

— „Acésta nu se póte! După trei luni de căsătorie! Și în casa propriă!“

— „Dar decă am aușit tóte în persónă, tată, și din

În Carnaval: Primul danșător.

cepu a plânga cu amar . . .

— „Dar el nu trebuie să observe lacrimile mele“ își promise ea, și se hotărî să se stăpânescă până când va pleca el la ocupațiunea sa. Atunci va alerga la părinții ei, și va primi statul lor.

Cu mare ostênélă și necaz îi succese a-și esecuta

cuvânt în cuvânt.“

— „Nu pot să-mi inchipuiesc!“

— „El singur a ȑis, că mă amăgeșce, și acesta să fiă unica înșelăciune, ce-î voiți putea reproșa când-va . . . O, și cu aceea am prea de ajuns.“

Un nou torent de lacrimi urmă acestor cuvinte.

— „Sърmană copilă,“ duse mama. „E strigător la cer, cât de cumpliți sunt bărbații de ađi.“

— „De, de, sânge rece“ observă tata Crăciunénu . . . „Vă fac o propunere. De-ocamdată Clotilda remăne în pace la noi. Apoi ne ducem la ea la cină, și vom aștepta foarte liniștiți până ce Alecu va preteasta o întelnicire cu un amic de afaceri. Decă se va întâmpla . . .“

— „O, de sigur se va întâmpla,“ îl întrerupse Clotilda.

— „Șciū, că nu-și pôte stăpâni pasiunile.“

— „Ei bine — atunci fi voiū urma în pavilion și-l voiū desmasca fără cruțare.“

Propunerea fu primită, dar cina fu destul de monotonă când ședură cei doi tineri căsătorii cu părinții lor, înaintea unei mese bine încărcate. Cu cea mai mare încordare așteptau toți cuvântul decisiv al lui Alecu, și în sfârșit acesta sosi.

— „Îmi pare tare rău, dragă Clotildo și iubiiilor socri,“ începu Alecu, „că astă-seră nu pot remănea cu voi.“

— „Așa?“ întrebă tata Crăciunénu. „Petru ce?“

— „Am hotărît o convorbire cu un amic de afaceri din străinătate. Voi știți, cum sunt amicii de afaceri, când vin în capitală. Nu poți scăpa de ei.“

Cu acestea s'a aruncat fitilul aprins în butea cu praf de pușcă.

— „Fătarnicul!“ cugetă sócra.

— „Miserabilul!“ cugetă Clotilda.

— „Mișelul!“ cugetă tata Crăciunénu. Picioarele acestor trei persoane se întelniciră sub masă, ca mișcate în același moment de o putere electrică.

Tata Crăciunénu fu cel dintâi, care se reculese. Se schimbară câte-va complimente de adio și Alecu plecă.

Cei remași ascultară reținându-și respirația. Ah — acum se deschise ușa coridorului. El era afară. Și acum! . . . se auzi bine scârțâind sub picioarele lui nisipul cărării din grădină . . . Un mic șgomot strébătu până la ei . . . Acesta a fost ușa dela pavilion . . . el era la țintă!

— „Acum însé vin eu!“ duse bătrânul Crăciunénu. Cu fața unui Mare-învisitor părăsi el chilia. Clotilda ședea palidă și tremurândă pe sofa. Mama întrebă:

— „Vedutu-s'a servitorul amicului sêu Emil venind cu acea „Flora“?“

— „Nu, tu șci că pavilionul nostru din grădină are intrare și de spre casa vecină.“

— „Așa . . .“

Nu se mai schimbă nici un cuvânt. Amândouă ascultaū la tot sunetul, ce venia din grădină . . . Un rîs

nedumerit a fost cel dintâi, pe care l'aū auzit ele, așa încât sâriră în sus speriate. Și tot mai aprópe venia acel rîs nebun, până când tata Crăciunénu năvăli în odaie.

— „Un jeț, ca să cad în el!“ strigă Crăciunénu — „Hahaha . . . plesnesc de rîs — uff! . . . acesta e de un comic nebun!“

— „Comic?“ întrebă femeile ca cu o singură voce.

— „Să rîdi să te prăpădești, vă asigur . . . Oh, lăsați-mă să resufu mai întâi . . . nici-odată nu s'a desmîțit o gelosie într'un mod atât de curios.“

Clotilda resufă.

— „Mulțamită lui Dumneđu! Dar esplică-ne tóte. Cum am putut eu să înțeleg fals?“

— „Dar n'ai înțeles fals de loc.“

— „Nu?“

— „Alecu într'adevăr te înșelă.“

— „Și tu rîdi?“

— „Cum să nu rîd!“

— „Dar în sfârșit, bărbate, esplică-ne odată enigma acesta,“ strigă mama Clotildei.

— „Ei bine — am găsit pe Alecu, și l'am găsit cu „Flora“ lui!“

— „Dumneđuule!“

— „Pot să mai adaug, că ea era într'adevăr la gura lui, că ardea pentru el, și că Alecu nici nu o mai lasă dela sine.“

— „Nu o mai lasă?“ întrebă Clotilda. „Ce însemneză acesta? Dór nu va remănea pentru tot-déuna în pavilion.“

— „Pentru ce nu?“ Întrebă Crăciunénu. „Du-te numai singură și o vei vedea pe masă.“

— „Pe masă? . . . O dómná! . . . îmi vine ameteală!“

— „Ei, pentru ca să te linișcești érá-și, află că „Flora“ aceea, despre care credeți voi că e o ființă femeescă, nu e alta, decât o nevinovată . . . țigară, și Alecu e înțelept, că-și procură în secret plăcerea ce Clotilda i-a interdis. Tu însé, dragă copilă, pentru cruțimea de a-i interdice fumatul, ești de ajuns pedepsită cu frica, ce ai trebuit să suferi astăđi.“

* * *

Retac scenele, ce s'aū mai pêtrecut: rușinea Clotildei, triumful lui Alecu și surprinderea sócrei sale, care trebui să păstreze pentru alte ocașiuni predicile muștrătore despre corupțiunea bărbaților moderni. Mai amintesc că acumă lui Alecu îi e permis să fumeze două țigări pe đi, și după cum îl cunosc, în curénd se va întorce érá-și la vechia duzină obicnuită.

Basilă Biro.

Boche di Cattaro.

(cu ilustr. pe pag. 117.)

Una dintre regiunile cele mai interesante ale monarchiei austriace este țera litorală Dalmația. Stând într'un contrast complet cu Italia din față, prin însușirile sale fizicale și teritoriale, ea pôte fi considerată ca o individualitate geografică. Să visităm un moment această țeră, care a atras pe mulți alții înaintea noastră, pe Grecii antică, pe Romani, pe Venetiani și chiar pe Napoleon.

Și decă toți acești coloniști și cuceritori și-aū lăsat amintirile lor, dela banii Romani până la șoselele construite de mareșalul Marmont, Austria se sileșce astăđi

a împreuna prin căi ferate părțile sêrace ale țerii cu cele bogate.

Să ne oprim la unul dintre peisagele cele mai caracteristice ale Dalmației, la golful mării adriatice, care ne conduce cătră Cattaro.

Întrearea renumitelor Boche di Cattaro zace între munți de o înălțime mijlocie, carii de spre Nord împing înaintea promontoriul Punta d'Ostro încoronat cu o fortăreță. Între acest promontoriu și între mica insulă stâncosă Scoglio della Madonna di Xagnizza zace

gura principală largă de 1700 metri. De aci vaporului îi trebuesc două ore întregi pentru ca cărmind aci spre Ost, aci spre Nord, aci spre Sud să ajungă în fundul golfului la ținta călătoriei sale, la Cattaro.

Cu cât pătunzi mai adânc în Boche, se desvoltă cu încetul un tablou, care se mai asemănă cu al lacului celor patru cantone. Acastă asemănare există însă numai în întregul tabloului, pentru că amănuntele lacurilor din Alpi nu pot face acea impresiune măreță, pe care o produce marea închisă între stânci goale ce poartă pe prundul lor colonii pline de amintirile resboinice ale Serbilor. Pe aceste stânci au resunat în decurs de seculi selbaticile cântece ale bățăilor er sângele creștin și osman a curs în valuri grose. Asemănarea există numai pe cartă. Visiătorul simte, pe lângă impresiunea măreță a mării, și amintirile de lupte și ură, de sânge și foc, când intră cu selbatica Adria în acest golf, unde stâncă de var se înalță din marea verde până la nori. Acastă impresiune nu o poate produce pacnicul lac elvețian cu cochetele pensioane de pe țermii săi, deși vederea platoului lui Tell cercă a ne însufleți pentru o faptă eroică, ce n'a existat.

După ce trece de Punta d'Ostro, corabia intrând în Boche ajunge la cel dintăi sin care se întinde până la promontoriul Cobila cu direcțiunea spre Sud. În dreapta se află uscatul Porto Rose, și aceste două limbi de pământ forméză a doua Bocca¹⁾ mai îngustă, în fața căreia se zăreșce orașelul Castelnovo. Acesta este localitatea cea mai importantă și mai impopulată din tot golful și, vedută de pe mare cu vechile sale ziduri și turnuri, ea are o înfățișare din cele mai pitorești.

Ceea ce atrage cu deosebire privirea în Castelnovo este vegetațiunea îmbelșugată, care acopere țermul. Pentru prima oră se ved grupe de arbori ce sémână cu o dumbravă și din mijlocul lor străluc casele albe, vilele ridende ale bogăților Bochezii. Apoi, la ore-care înălțime, vegetațiunea încetéză de odată, și muntele se înalță pleșuv, răpede și alb ca néua, er vârful său este învălț în abur lucitor. Dincolo de Castelnovo țermul este acoperit de sate numéroșe, care se oglindéză în marea lină și plană ca o masă, pentru că munții de pe țerm opresc vânturile.

Punta d'Ostro cu sinul ce urmăză se țin de teritoriul Ragusei; la Punta Cobila începe ținutul Sutorinei. Cărmind la dreapta în giur de Porto Rose ajungi printr'un pas mai îngust în al treilea sin al canalului dela Cattaro, al căruia mal nordic despre stânga, numit Bijela, e bine cultivat și acoperit de case. La mâna dreaptă canalul se adânceșce în sinurile Crtole și Teodo, despărțite de olaltă prin limba de pământ Prevlaca și stâncă San Marco. Părăsind Teodo, vaporul pluteșce cătră Nord-ost într'un canal îngust, numit „Le Catene“ (lanțurile). Stâncile abia sunt depărtate de un kilometru, așa încât nu se poate omul îndoi de adevărul tradițiunei, după care regele Ludovic al Ungariei, pentru a apăra Cattaro în contra Venețianilor, în 1381, a închis canalul cu lanțuri de fier.

Strimțorea Catenelor se sfêrșeșce în fața unui munte înalt, gol de tot, la ale căruia pôle zace cătunul Perasto. Aci se deschid două sinuri: unul Nord-vestic, în al căruia unghiū extrem se ascunde cătunul Risano, și unul mai mare spre Sud-ost, adevăratul sin dela Cattaro, care se și zăreșce strălucind departe în fund.

Regiunea devine tot mai selbatică și mai întunecată,

munți tot mai înalți lasă numai o dungă îngustă între sine și mare. Pe această dungă de țerm se înalță cătune singuratică așa încât șirul de case se întinde dela Catene până la Cattaro.

Dobrota, sat aședat pe țermul ostic al sinului, tot mai face o impresiune plăcută; dar după el munții devin tot mai înalți și mai prăpăstioși; colorea lor e sură închisă, umbre grose se întind peste sin, în care pe timpul ernei sôrele resare numai cu două ore înainte de amrđi. La capetul acestui sombru sin zace o mică masă de case bētrăneșci, încungiurate de ziduri vechi și dominate de un fort — este Cattaro.

Micul oraș, numit de Slavi Cotor, este închis între còstele lui Lovcian și-ale muntelui Ilie; stâncile prăpăstioșe par a se arunca în mare atât de nemijlocit, încât coloniștii cei dintăi au trebuit să spargă pétra pentru a face loc caselor lor. Una dintre cele trei biserici ale orașului, a căreia fațadă se află pe o mică piață, se razimă nemijlocit de păretele stâncii; vârfulurile verticale ale acesteia întrec cu mult clopotnița.

Trei porți conduc prin valuri: Porta Fiumare, când vii de spre Nord, dela Dobrota, Porta Gordichio seu Francesca de spre Sud (Budua) și Porta Marina de spre mare. Dinaintea celei din urmă nu de mult s'a împlut cu pământ o bucată de mare spre a căștiga loc pentru un debarcader și o promenadă.

Înderțul orașului se rădică muntele prăpăstios. La o înălțime cam de 280 metri forméză o șea, unde s'a construit fortul San Giovanni, care s'a pus în legătură cu orașul întărit prin ziduri crestate și mici fortificațiuni. Acești părăi de stâncă răpesc lumina în timp de ernă și vara înfierbentă temperatura într'un grad atât de mare, încât cel neobișnuit cu clima se svêrcoleșce totă noștea pe așternutul fără somn. Chiar și vântul de Nord-ost, ce recoreșce pe atunci alte locuri litorale, este reținut prin munții dela Cattaro. Numai în Septemvre sunt diminețile suportabile, însă de multe ori încă în Octomvre zace nea pe munți. Erna plouă mult, orașul nici n'are lipsă de apă, că-că din tôte părțile resar în pétra porosă de var isvôre mari. Și cu tôte acestea clima e sănătoșă.

Vedut de pe debarcader, Cattaro face o impresiune plăcută; în lăuntrul lui însă este o confusiune de strade curate dar strimte, pardosite cu mari plăci de pétră și ocupate de case înalte, în care locuesc cam 2000 de ómeni. Lângă Porta marina zace piața principală și casarma; decă mai adăogăm domul Sântului Trifoniū cu icònele sale, am isprăvit enumerarea lucrurilor însemnate. În arhitectură se recunòșce influința Veneției, care a domnit peste Cattaro dela 1420.

Locul cel mai atrăgător din oraș este bazarul Montenegrinilor, nu departe de Porta Fiumara. Lunia, Joia și Sâmbăta se scoboră dela Cetinje fii și fiicele munților negri pe drumul cu 62 de cotituri, își depun armele în acest bazar, și vënd de-ale mâncării. Bărbatul e călare, femeia necăjită e pe jos și încarcată de poveri. Tot atât de animat este țergul de peșce dela Marina, unde se amestecă costumele Bochezilor cu ale Montenegrinilor. Există un contrast fôrte bătător la ochi între bogăția costumelor la bărbați și femei și sêrăcia țerguelilor ce fac.

Un ce pitoresc este amestecul de costume. Fia-care sat are îmbrăcăminte diferită și o păstréză cu scumpătate.

Cattaro apare în istoria numai în anul 867 d. Chr., pe timpul unui atac de Saraceni. Până la 1178 era republică sub scutul regilor serbi, până la 1204 oraș bizantin, până la 1368 érá-și sub Serbi, și-apoi sub protectorat unguresc. La 1378 fu cucerit și devastat de Venețianii, mai târziu deveni neatârnat, dar la 1420 de frica Turcilor se supuse de bună voie Venețianilor, cari promisera că-i vor lăsa constituțiunea, vor întrebuița veniturile numai pentru oraș și nu-l vor lăsa nici-odată în mâinile altuia.

Turcii încercară în mai multe rânduri, pe uscat și pe mare, să cuprindă Cattaro, dar scopul lor a fost zădărnicit prin aparința la timp a flotei venețiene. În 1797,

prin pacea dela Campoformio, ajunse orașul în mâinile Austriei, care-l ținu până în 1806. Apoi îl ocupară Rușii, după ei Francezii sub Gautier, care în 1814 fu silit să capituleze prin flota engleză sub Hoste. Acesta predece orașul Montenegrinilor, a cărora bucuria a fost de scurtă durată, că-cî Austriacii năvăliră peste pușin și în 19 Iulie 1814 cuprinsera orașul, care de atunci remase în mâinile lor.

Cum se vede, istoria orașului nu e din cele mai strălucite. Ea a influențat împreună cu situațiunea, pentru a face din locuitorii din Cattaro niște oameni serioși, simpli, dar onestii, după cum se arată în fața străinului.

V a r i e t ă ț i.

Curioasă cauză de bôlă de ochi. Precum se anunțâ din Grünberg, un membru al Reuniunii industriale de acolo a consultat de curând pe Dr. Förster din Breslau în privința inflamațiunei sale de ochi, pe care o atribuia grelei bôle egiptene. Doctorul îi cercetâ ochii și-i împărțâși că inflamațiunea provine dela gulerele prea strimte, pe care le purta bolnavul. Deci îi dade sfatul să porțe de aci încolo gulere mai largi. Bolnavul se supuse și se vindecâ. Profesorul Dr. Förster declarâ cu ocasiunea acêsta, că în praeca sa i-au venit multe casuri analoge.

Un mijloc ingenios în contra hoției de nutreț. În America sudică indigenii obicinuesc a fura nutrețul cailor. Pentru a afla, decâ animalele își capetâ nutrețul întreg seú nu, unui șiret îi veni ideia următoare: El căutâ un număr anumit de petricele, le numără și le împrasciâ în nutreț. Decâ se aflau tôte pietricelele în iesle, după ce mâncasera caii, putea fi sigur că nu se furase nimic. Ér decâ se găsiu pietri mai pușine, atunci șcia că se furase, deore-ce caii nu înghit pietrele. În casul acesta se făcea că ține urechea la gura calului pentru a asculta ce-i spune. Negreșit el găsi hoții, ér prostii de Indiani începura a se teme de cai și nu mai furara.

Apel. Societatea de cultură Macedo-română a depus pe la tôte birourile telegrafo-postale din țerâ statutele acêstei societâți precum și liste de prenumărare seú ade-rințe. — Aducând acêsta la cunoșcința publicâ, comitetul face un călduros apel cătrâ toți românii bine-voitori ce-și iubesc némul și înțeleg cerințele epoeci în care trăim. — Tôte persoanele ce vor bine-voi a deveni membri ai acêstei societâți eminaminte românescâ, vor subscrie actul de ade-rință la birourile telegrafo-postale ér numele cotisațiunilor ce vor oferi, vor bine-voi a le înainta d-lui Elie Bosianu, casierul societâți în București, strada Dómnei Nr. 3. — Comitetul societâți.

Academia română. Lista publicațiunilor și inventiunilor făcute dela 16 August 1878 până la 31 Decemvre 1879 și prezentate la concursurile premiilor anuale ale Academiei: Năsturel-Herescu, Heliade-Rădulescu și Lazar. — 1) Simonescu I. N., Diurpaneu, ultimul Decebal al Daciei. — 2) Crețianu G., Patrie și libertate. — 3) Densușianu A., Negriada. — 4) Circa I., Gramatica limbei române, part I. — 5) Mihailescu G., Globul și geografia României. Dobrogea. — 6) Conta B., Încercări de metafisică materialistă, part. I. — 7) Ionescu B., Gramatică raționată pentru începători. — 8) Puiu A. T., Cartea de cetire pentru al 2-lea și 3-lea an din învățământul primar, 2 vol. — 9) Xenopol A. D., Studii economice. — 10) Sandulescu-Nanovénu, Esplicațiunea teoretică și practică a codicelui de proced. civile. — 11) Hășdêu B. P., Cărțile poporane ale Românilor în secolul XVI în legătură cu lit. cea nescrisă. — 12) Rusanescu, Predila. — 13) Macedonsky Al., Parisina tradus după Lord Byron. — 14) Tuducescu I., Introducere în economiă și eesercție intuitive. — 15) Suțu Alecs. Gr., Istoria lui Herodot tradusă și anotată, cartea IV. — 16)

Leonardesco C., Curs de filosofie, part. I, Psychologia experimentală. — 17) Brandza D., Prodrumul florei române, part I. — 18) Istrati, Considerațiuni asupra importantei și necesității gimnasticeii. — 19) Russu G., Comentar asupra legei judecăt. comunale, art 1—42. — 20) Pisone B., Noul sistem pentru măsurătoarea capacității vaselor, butoie, butii etc. inventate de B. Pisone. — 21) Pușcariu, Stereometru, instrument pentru măsurarea corpurilor, inventat de I. I. Pușcariu. — 22) Penescu A., Planurile a trei lucrări mecanice. (Observ.)

Bibliografiă.

Darea de semă asupra administrațiunei comunale a orașului București pentru timpul dela 1 Septemvre 1878 până la 1 Septemvre 1879, citită consiliului comunal la deschiderea sesiunei ordinare a anului 1879, de cătrâ Primarul capitalei D. Cariadgi București, tipografia „Centru”, strada Luterană Nr. 1, 1879.

— **Descoperarea**, jurnal săptămânal, beletristic, științific, economic și umoristic, apare în Lugos. Abonamentele pe anul întreg 3 fiorini, pe 1/2 an 1 fior. 50 cr., pe 3 luni 75 cr. Redactor Iosif Tempea.

— **Gazeta de București**, (Bukuresti Hirado) apare în București în fiă-care Duminecă. Abonamente: pentru România pe an 24 lei, pe 1/2 an 12 lei; pentru străinătate pe an 12 fior., pe 1/2 an 6 fiorini. Redactor Ludovic Vandori.

— **Luminătorul**, este numele unei noui foi politice române care va apărea în fiă-care săptămână de două ori: Mercuria și Sâmbeta în Timișóra; responsabilitatea redacțiunei o va purta P. Rotariu, Advocat. — Prețul lui în internul țerii pe un an întreg 8 fior., pe 1/2 an 4 fior., pe 1/4 an 2 fior. — De astă-datâ ca să între cu abonamentele în terminele anuali se mai computâ afară de prețurile de sus, pentru luna Martie câte 35 cr. v. a.; în țerile străine pe un an 10 fior., pe 1/2 an 5 fior., pe 1/4 an 2 fior. 50 cr. — Ortografia va fi cea etimologică, formatul în cvart. — Din cuprinsul programei se vede că „Luminătorul” nu se va gera nici nu va voi a figura ca dătător de ton în politica română înaltă, nici nu va nisui din resputeri a turbura apa domnilor, ci lăsând politica și sistema guvernamentală actuala a merge pe calea apucata — va nisui a lumina și înveța pe poporul român despre adevăratele sale drepturi și interese, despre concepțele patriotismului adevărat, creșd că și prin acêstă activitate, și pe acêstă cale va produce indestulitor folos națiunei române. — „Regretăm — dic întemeiatorii acêstei foi, d-nii M. Dreghiciu și P. Rotariu — că împrejurările și timpul nu ni-au permis a conferi și a ne înțelege cu toți inteligenții, din tôte orașele de pe teritoriul, pentru care e merit acest jurnal, dar acêsta încă nu este lucru imposibil, ba este mai ușor acum când putem folosi tipografia și le prezentăm programa. — La toți onor. dd. inteligenții le rămâne în voie liberă a conveni și a se consulta și d'aci încolo despre necesitatea ori neoportunitatea acêstei întreprinderi, și a ne comunica părerile lor. Asemenea este posibilă și o altă conferință mai cercetată, mai largă. — În speranța că onor. public român va întâmpina cu căldură acêstă foie, deschidem decj prin acêsta abonament la „Luminătorul” sub condițiunile ce se ved în program, observând că la 1-ma Martie st. v. a. c. va eși primul număr. Abonamentele rugăm a se espeda la adresa redactorului cât mai curând.”

Gicitură numerică.

de D. C. Ionescu.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16 Un edificiu mare în România.

11. 6. 9. 3. 10. O capitală în Europa.

6. 8. 10. 7. 10. 3. Un imperator Roman.

11. 3. 10. 5. 6. 10. 5. 7. 10. Un nume feminin.

11. 12. 13. 7. 3. 6. Un mineral.

11. 16. 13. 16. 5. 6. Una din lunile anului.

1. 9. 7. 16. Un product.

3. 9. 13. 8. 16. Ce color este mai neplăcută.

5. 10. 6. 16. 12. 3. Un planet.

6. 16. 12. 6. 16. 8. 9. 10. O pasere.

3. 16. 1. 4. 16. 7. 6. 10. O flore.